Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ,
БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…мнай 1921 оной …риин 21-hээ гарана. | № 283 (18606) | 1990 оной декабриин 9, воскресени | Сэн 3 мүн.

РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съезд

…ЖАЛ ЯБУУЛГЫН ПРОГРАММА ДЭМЖЭГДЭБЭ

…рини 7-до харалаг… …сэбэй ёhoop хүдэлмэ… РСФСР-эй Арадай депу… …ээлжээтэ бэшэ съезд… …ладагшад 1 часай тур… …шахуу эхилжэ ядаба. …икые гуримшуулха бо… РСФСР-тэ дэлгүүрэй ха… …үүдтэ орохо талаар …правительствын ажал …тухай элидхэлээр тог… …ансата баталан абаха …элүүлхын орондо рес… …н Соведэй түрүүлэгшэ Исаковай урда үдэрынь …хурса шүүмжэлэлтэй …бшэн хэлсэлгэ бүри …н байха юм. «Парла… …хүдэлмэри тухай ми… …раа бодол энэ боло… …нүхэр Исаков хэлэ… …йха юм.

…алатын түрүүлэгшын хэ… …үгын телевизионно ре… …соо ороогүй байhан …байдалые бүри хур… Энэ ябадалай шалта… …ые элирүүлхэ талаар комисси бии болгохо …гэжэ зарим депута… …мэдүүлээ. Парламентын …бүүлгые энэ ехэ хурал… …ээрэ зүбшэн хэлсэлгын …бэшэ байhан ушар …дээрэ тогтоhон шахар… …далай шалтагаан боло… …нүгөөдүүлынь мэдүү… …асуудалаар үгэ бу… …үнгэргэхэ гэhэн эрил… Тиигэжэ депутадуу… …тын ёhoop заседаниие …ябуулагша Б. Н. Ель… РСФСР-эй Верховно Со… …нүгөө палатые толгой… Р. Г. Абдулатиповта …хэ гэhэн дурадхал … Национальностьнуу… Соведэй ажал ябуулгын …хэлэлгүүд тушаа өөрын… …дэсэл соо тэрэ тогтоо. бусаар гэмнэгдэhэн ара… …хабаатайгаар гаргаг… …алдуу эндүүе дабаха …эдэ шэглэлнүүдэй гол …гэжэ тэрэ тэмдэглээ. …гаар тусхай хуулита акт …жэ байна. Тиихэдээ …хуули хүсэндөө оруу… …н бэшэ, мүн энэ ал… …абаха оньhон зохёогдо… …йха ёhотой гэжэ үгэ …онсолоо. …тоото арадуудай, ав… …байгууламжануу-дай, ород арадай урда гаража байдаг асуудалнууд тухай палатын түрүүлэгшэ саашадаа тогтобо. РСФСР-эй федеративна байгууламжа тухай асуудалаар съезд тон тодорхой шиидхэбэри абаха ёhотой гээд тэрэ hанамжална. Союзна договор тухай асуудалтай хамта энэшье асуудалые зүбшэн хэлсээд, республикын федеративна байгууламжын гол үндэhэ hууринууд тухай тогтоол баталан абаха гэhэн дурадхал үгэ хэлэгшэ оруулhан байна.

Ород арадай асуудал тухай тогтоходоо, Советскэ Союзые импери гээд нэрлэдэг, имперскэ нацинин бии байhаниие харaада абадаг хүнүүдэй hанамжатай эбсэхэгүй байhан тухайгаа Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ мэдүүлбэ. Ород арадай Россида өөрыгөө hайн бэшээр байнаб гэжэ мэдэрдэг байhан сагтань ондоо ямаршье арад hайнаар байнаб гээд хэлэжэ шадахагүй. Территориальна асуудалнуудhаа бэшэ шиидхэхын аргагүй национальна асуудалнууд Россин Федерацида үгы юм гэжэ тэрэ хэлэбэ. Хэрбээ саашадаашье РСФСР-ые, национальна байгууламжануудые амяарлалгын, хубаарилгын замаар дабшабал, Россигаа үйдхар гашуудалай талмай болгохобди.

Верховно Соведэй ажал ябуулга тухай богонихоноор тогтоходоо, зүришэлдөө үүсхэлгын хараа шугам баримталдаг депутадууд дэмжэлгэдэ хүртэхэеэ болёо гэжэ палатые хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлээ. Энэ хадаа hайн гээшэ. Верховно Соведтэ бүри амжалтатайгаар хүдэлхэ арга болоhжо олгогдоно ха юм. Эдэ бүгэдэдэ Б. Н. Ельцинэй болон Р. И. Хасбулатовай баримталдаг хараа шугам горитойгоор нүлөөлнэ. Хамта хүдэлхэ зуураа тэдэнэр түб тээшэ улам дүтэлнэ бшуу.

Тэрэл зуура ажабайдалай дүй дүршэлгүй, хэрэг байдалаа мэдэхэгүй зон манай парламентда hунгагдаад, засагта хүртэhэндөө зүрхэеэ хөөрэшөөд ябана. Тиигэжэ палатын түрүүлэгшын хэлэhэнэй ёhoop «ябууд дундаа шандагануудай үhыень абана». Эдэ зоной ажал ябуулгаhаа туhа бага, зүгөөр hаад хэhэниинь ехэ.

Россин Федерациин газетэнүүдтэ өөрынгөө сэгнэлтэ үгэ хэлэгшэ үгэhэн байна. Газетэнүүдэй хуудаhануудта ямар нэгэ хүнэй хубиин hанамжа бэшэ, харин Верховно Соведэй хараа шугам харуулагдаха ёhотой гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. «Россин газетын» түрүүшын номер соо Конституцияар болюулагдаагүй республикымнай hүлдэ тэмдэгүүдэй хажуу тээшэ хаягдажа байхадань, Верховно Соведэй хүдэлмэриин таарамжатай зохид байлгада иимэ газетын хүдэлмэри туhалхагүй байна.

Республикын парламентын ажал ябуулгын зарим таланууд тухай тогтоходоо, нютагуудтай тодо холбоо харилсаануудтай бэшэ байhаниинь хүдэлмэриинь гол дутуу дундануудай нэгэн болоно гэжэ палатын түрүүлэгшэ тэмдэглээ. Мүнөөдэр нютагай Соведүүдтэй бата бэхи холбоогүй байна ха юм. Энээнгүйгөөр дээдын хуулита зургаанай ажал ябуулга нүлөө багатай баймаар.

Депутадуудай заседанинуудтаа бултадаа ерэлгэ тухай тон шухала үшөө нэгэ асуудал Р. Г. Абдулатипов табиба. Национальностьнуудай Соведэй комиссинууд мүнөө бодото нэрэ хүндэгүй байhаар гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Тиигээд жэшээ дурдаба. Национальна соёлнуудые hэргээлгын, соёлой түүхын баялигые гамтайгаар хэрэглэхын түлөө нэгэдэхи Съезд дээрэ депутадууд дуугаа үгөө hэн. Тиигэжэ иимэ шэглэлтэй комиссинуудта саг үргэлжэ хүдэлхэ дуратай депутадуудые бэшэжэ эхилхэдэ, оройдоо 9 хүн ерээ. Харин уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар комитедтэ 200-гаад хүн хүдэлхэеэ хүсэhэн байна.

Комисси бүхэндэ нютаг бүхэнэй депутадуудай оруулагдаад байгаа хада Национальностьнуудай Соведэй комиссинуудай хүдэлмэриие эдэбхижүүлжэ болохо гээд палатын түрүүлэгшэ hанамжална. Мүнөө үедэ Россин Федерациин газар дээрэ 160 нацинууд болон үндэhэ яhатан ажаhууна. Харин Национальностьнуудай Соведтэ оройдоо 18-ниинь түлөөлэгдэнхэй.

«Дүтын сагта нүхэд болоmoор зоной дунда дайсадые бэдэрхэеэ болиёл» гэжэ Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ үгынгөө түгэсхэлдэ депутадуудые уряалаа. Олон ушарта арсалдаатай асуудалнуудай гараашье hаань, Россин арадай hунгамалнууд нэгэн hаналтай нүхэд болоно. Тиимэhээ энэ талыень хүгжөөхэ хэрэгтэй. Национальна аша туhа хамгаалха тухай асуудалнуудта бодомжо ехэтэйгээр хандадаг байя гээд палатые хүтэлбэрилэгшэ депутадуудые гуйба. Зарим нэгэ «национальна геройнуудай» ажал ябуулгань нютагуудтахи нацинуудай хоорондохи харилсаануудые шахардуу болгоно. «Нэгэ дуhал нулимса хатаахын тулада бүхэли далай шуhа адхаhанhаа ехэ эрэлхэг зориг хэрэгтэй» гэhэн Байронай үгэнүүдээр Р. Г. Абдулатипов үгэеэ түгэсхэбэ.

Редакционно комиссиин түрүүлэгшын уридшалан хэhэн шэнжэлэлгүйгөөр правительствын элидхэлээр абтаха тогтоолой проектээр хубиин дуугаа үгэлгэ үнгэргэгдэбэ. Тиигэжэ тус документ үндэhэн болгогдон абтаа.

«Россин коммунистнууд» гэhэн бүлэгэй үшөө нэгэ проектые амяараа документ гээд дурадхангүй, тэрэниие редакционно комисси тон үргэнөөр хэрэглэhэн байна гэжэ Б. Н. Ельцин тэмдэглэбэ. «Манай проектые дуугаа үгэлгэндэ табиhанай хэрэггүй гэжэ хэлсэбэди. Юуб гэхэдэ, бүхы асуудалнууд үнэн сэхээр, тодорхойгоор бодото дээрээ харaжа үзэгдөө ха юм. Тиигэжэ ондоо hанамжануудые хараада абалгын хараа шугамай бодото дээрээ мүндэлhэндэ баясанабди»,—гэжэ Россин коммунистнууд» гэhэн бүлэгэй түлөөлэгшэ депутат И. М. Братишев мэдүүлhэн байха юм.

Олон тоото хубилалтануудые депутадууд харaжа эхилбэ. Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалга болон экологи тухай тогтоолой проект соо юуншье хэлэгдэнэгүй гэжэ депутат В. С. Ревякин тэмдэглээ. Харин энэ хадаа тон шухала асуудал болоно. Байгаали хамгаалгын асуудалнуудые шиидхээгүй hаа, манай экономико оршон байха эрхэгүй. Тиимэhээ тус хүсэнэгтэ иимэ үгэнүүдые нэмэжэ оруулха хэрэгтэй: «ЧАЭС-тэ болоhон усал аюулhаа хохидоhон районуудта байгаалиин баялигуудые гамгүйгөөр хэрэглэрэнhээ боложо, промышленна олон предприятинуудта экологическа эрхэ байдал орёо зандаа байна. Республикын үшөө зарим нютагууд иимэ эрхэ байдалда дүтэлэнхэй». Энэ хубилалта оруулагдаа. Россида ажаhуугша бүхэндэ хабаатай асуудалаар — зониие эдеэ хоолоор хангалга тухай асуудалаар халуун арсалдаанууд дэлгэрбэ. Энэ асуудал үнэхөөрөөшье тон шухала. Юуб гэхэдэ, Россин олон хотонуудта 3—4 үдэр соо хүрэхэ эдеэ хоолой зүйлнүүд үлэнхэй ха юм. Тогтоолой проект соо зониие эдеэ хоолоор хангалгын талаар республика соо тогтоhон шахардуу байдал харaада абтаагүй гэжэ тэмдэглээд, хоёрдохи статьяда иимэ нэмэлтэ оруулха гээд депутат А. К. Руденко дурадхаба: «Зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгые гуримшуулха талаар яаралтай, тодорхой хэмжээнүүдые абаха гээд РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха».

Энэ дурадхалые съездэ хабаадагшад дэмжэбэ. Эдеэ хоолоор хангалгые гуримшуулгын хаhа соо эдеэ хоолой гол зүйлнүүдые РСФСР-эй бүхы газар дээрэ хизаарлалтатайгаар худалдаа наймаанай сэнгээр үгэхэ ябадалые ерэхэ жэлэй январиин 1-hээ оруулха гэhэн А. К. Руденкын нүгөөдэ дурадхалые Б. Н. Ельцин эрид буруушааба. Республика соогоо нэгэн бүхэли хизаарлалта, хубаарилга оруулха гээшэ аюултай зам гэжэ Россин парламентые толгойлогшо тэмдэглээ. Юуб гэхэдэ, нютаг бүхэн өөрын нөөсэнүүдтэй, арга боломжонуудтай ха юм.

Экономикые финансова талаhаа элүүржүүлгын замууд тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэдээ, Шаталинай Ялинскиин программын үндэhэн дээрэ энэ хэрэг хүгжэхэ юм гү гэhэн асуудал олон депутадууд тэбяа. Заседаниие хүтэлэгшэ тиигэхэ гэжэ харюусаhан байна. «500 үдэрэй» программа усадхагдаагүй юм. Тэрэнэй гол бодолнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ байhан тогтоолой хүсэнэг бүхэн соо шахуу бии гэжэ тэрэ хэлээ.

Финансова байгууламжын реформо тухай хүсэнэгые зүбшэн хэлсэлгын үедэ заседаниин ябаса нилээн удааршаа. Ороной алтанай болон алмазай нөөсэнүүдтэ хабаатай асуудалнуудаар олон хубилалтанууд дурадхагдаа. Һүүлэй үедэ манай общество соо байгуулалтын бэшэ, харин хубаарилгын үзэл бодолнуудай илангаяа нүлөөтэй болоhон хадань, ССР Союзтай алтанай болон алмазай нөөсэнүүдые түргэн хубаажа абаха хэрэгтэй гэжэ депутадууд мэдүүлээ. «Республиканuудай хамтын баялиг болохо ороной алтанай болон алмазай нөөсэнүүдые хэрэглэлгын гурим тухай шиидхэбэри союзна договор баталхаhаа урда абажа, ССР Союзтай зүбшэн хэлсэхэ» гээд И. С. Силаевай дурадхаhан вариант тогтоол соо оруулагдаа.

…Депутат бүхэнэй оруулhан дурадхалнууд эрилтэ ехэтэйгээр, нарин нягтаар шэнжэлэгдээ. Дурадхагдаhан хубилалтануудай дуугаа үгэлгэндэ табигдахын урда богонишье hаа, тон хурса зүбшэн хэлсэлгэ болодог байгаа. Тиимэhээ үдэшын заседани урдань үзэгдөөгүй удаан саг соо үргэлжэлөө. Тиигэжэ тогтоолой проект бүхы дээрээ дэмжэгдэбэ.

1988 оной декабриин 7-до. Арменидэ болоhон газарай хүдэлэлгын үедэ хосорогшодой мүнхэ дурасхаалые ёhолон хүндэлхэ гэhэн дурадхал заседани хүтэлэгшын оруулхада, депутадууд дэмжээ.

Декабриин 8-да съезд хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

Пропагандистда үгэ үгтэнэ

ҺОНИРХУУЛХА, ЭДЭБХИИЕНЬ БАДАРУУЛХА

…литическэ hуралсал үндэhөөрнь ху… …аха алхамууд hүүлэй жэлнүүдтэ хэг… …гэшэ ааб даа. Энэ талаар КПСС-эй …й тогтоолшье абтаа hэн. Тэрэшэлэн …үймөөтэй сагта зарим «эдэбхитэйшүүл» …ическэ hуралсал огто хэрэггүй гэжэ …хэлэдэг болонхой.

…ыень хэлэхэдэ, илангаяа мүнөө үедэ, …хүлгөөтэй, элдэб үзэл бодолой, hа…, дурадхалнуудай «бусалжа», урда…най тон зүб гэhэн ойлгосонуудай огто …үшаагдажа, юрэдөөл, олон юумэнэй …осогүй, худхаляатай энэ сагта поли…кэ hуралсал яаха аргагүй хэрэгтэй. …гансашье минии бэшэ, харин манай …дой олонхи коммунистнуудай, партий…гүй хүнүүдэй hанамжа гэхэ байнаб. …жэлдэ политическэ hуралсалай те… тэрэниие яажа үнгэргэхые партийна …изацинуудта өөhэдөө шиидхэхэ арга …гэшэ. Тиимэhээ hуралсалай жэлэй …эhээ урид партийна суглаан дээрэ …мунистнуудтаяа энэ асуудал хэлсэжэ, …ын зүбшөөлөөр «Дэлгүүрэй эконо…одо орохо харaа шэглэл» гэhэн темэ …жэ абаабди. Юундэб гэхэдэ, энэ ха… мүнөө үедэ эгээл шухала асуудал бо… байна ха юм. Дэлгүүрэй экономико…ыемнай тоншожо» байна бшуу. Тии…эхүдэлмэришэдөө бэлдэхэ, ойлгуул…гэшэ шухалын шухала болоно. 1991 …о заводнай аренднэ аргаар хүдэлхэнь. …ар иимэhээ энэ hуралсал ехэл бо…жолжо эмхидхэхэ зорилго урдамнай …гдаа. Парткомой заседани дээрэ хэл…, тусхай хэмжээ ябуулгануудые ха…hан байнабди. Тиихэдээ гол анхаралаа …, гүйсэд hайн бэлэдхэлтэй пропаган…каряе табиха хэрэгтэ хандуулаабди. …жэ мүнөө заводой ахамад мэргэжэл… цехүүдые хүтэлбэрилэгшэд пропаган…нуудаар хүдэлжэ эхилээ. Урдань эдэм… ехэ сүлөөгүй зон, арсадаг байhан гээ… Харин мүнөө хүтэлбэрилэгшэ бүхэндэ …дынгөө хүдэлмэришэдые дэлгүүрэй …омикодо орохо үедэ hургаха зорилго табяабди. Жэшээлхэдэ, заводой ахамад инженер С. В. Кузнецов шэл гаргадаг эгээл гол цехэй пропагандистаар томилогдожо, түрүүшын хэшээлнүүдые, хүдэлмэришэдэй хэлэhэнэй ёhoop ехэ hайнаар үнгэрөө.

Хоёрдохёор, энэ жэлдэ hуралсалай бүлэгүүдэй шагнагшадые үсөөрүүлээбди. Нэгэ бүлэгтэ 20—25 хүн hурана. Заводто бүхыдөө 25 иимэ бүлэг эмхидхэгдээ. Юундэ иимэ юумэн хэгдээб гэхэдэ, нэн түрүүн хэшээлнүүдые хөөрэлдөөнэй янзаар үнгэргэхэ зорилго табигдаа. Үсөөн хүнтэй хөөрэлдөө эмхидхэхэдэ, зохид ха юм. Урдань олон хүн соо зарим нэгэнэй «hажаад» ошодог байhаниинь мэдээжэ.

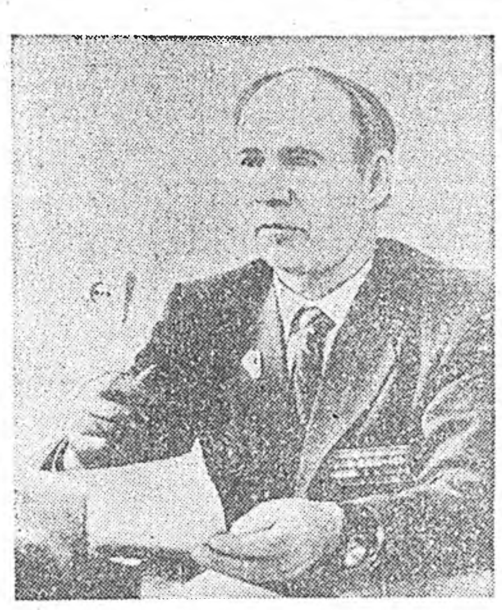
Иимэ хөөрэлдөө эмхидхэхын тула шагнагшадые hонирхуулха, тэдэнэй ажабайдалда, ажалда хабаатай, тэдэнэй hанал бодол зобооhон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ болоно ааб даа. Үгы hаа, ямар хүн, юу хэлэхэб. Энэ орёо з о р и л г о. Гэбэшье мүнөө манай байдалда хүниие дайраагүй асуудал гэжэ үгы болоод байна бшуу. Энээнhээ утаhа татан, партиин политическэ, экономическа, социальна асуудалнуудые шудалха хэрэгтэй. Энэ ушарhаа пропагандистнарта методическа материалнууд ехэ хэрэгтэй болоно. Тиихэдээ эдэмнай хүдэлмэришэдэй бодото байдалтай нягта холбоотой байха ёhотой. Үгы hаа, hонирхуулхагүй.

Һуралсалда бэлдэлгын үедэ хүдэлмэришэдтэй уулзажа хөөрэлдэхэдэмнай, тэдэнэй олонхинь заводойнгоо гаргаhан продукциин хэды шэнээнэйнь гүрэнэй захилаар эльгээгдэдэгыень, хэды шэнээнэйнь республикада үлэдэгыень, ажалшадта худалдадагыень мэдэхэгүй байшоо. Энээниие болон республикынгаа бүтээдэг, гаргадаг, үйлэдбэрилдэг продукци бүхыдэнь харуулха, юунэйнь хайшаа ошодогые, үлэдэгые ойлгуулха хэрэгтэй гэжэ тоолоод, иимэ материалнуудые суглуулжа, шагнагшадаа hонирхуулнабди. Энээнhээ гадна уншагшад заводойнгоо, районойнгоо, республикынгаа зорилгонуудые мэдэдэг байха зэргэтэй.

Юрэдөөл, хооhон үгэ бэшэ, харин шагнагшадта хабаатай, бодото баримтатай материалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэжэ, шагнагшадые hонирхуулхые оролдонобди. Түрүүшын хэдэн хэшээлнүүдые шэнжэлжэ үзэхэдэ, олонхи пропагандистнар өөрынгөө зорилго дүүргээ. Шагнагшад эдэбхитэйгээр хабаадажа, элдэб асуудалнуудые табяа. Заримандань харюу үгэхэнь бэлэн бэшэ. Иимэ асуудалнуудые пропагандистнар тусхай дэбтэр соо бэшэдэг. Тиихэдэнь би энэ асуудалаар харюу бэлдэжэ, удаадахи хэшээлдэ шагнагшадтаа дуулгадагби. Энээниие тэдэнэр hайшаагаа, дэмжээ. Эдэ асуудалаар харюу абахын тула республикын партийна, совет болон бусад органуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хонходохо, элдэб суглаан, зүблөөнэй материалнуудые хараха баатай бологдоно. Минии hанахада, политическэ hуралсал эмхидхэхэ түб энэ талаар муугаар хүдэлнэ. Тоо, баримтанууд хомор, тэдэниие тайлбарилhан юумэн үгы шахуу.

Мүнөө шагнагшад анирггүй hуухаяа болёо. Дээгүүр тушаалтайшье хүнүүдhээ түбэгшөөнэгүй. «Таанад, коммунистнууд ороноо иимэ байдалда оруулаат» гээд бидэниие гэмнэнэ. Теэд эндэ бүхы коммунистнуудые гэмнэжэ болохогүй гээд ойлгуулаад үзэгты. Би өөрөө гэр байрын-комунальна таhагай коммунистнуудтай хэшээл үнгэргэдэг хүм. Һүүлэй хэшээлдэ гэр байрын асуудалаар хөөрэлдөөн болоод, нэгэ хүн «Аргументы и факты» газетэ баримталжа, «КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд бологшод гурбан хүнhөө бүридэhэн бүлэтэй аад, 120—130 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр абаа. Харин бидэ бүхы наhагаа ажаллаад, хуулиин ёhoто байра абажа шаданагүйбди. Бүхы юумэ үнэн сэхээр шиидхэхэ гэhэн партийна үгэтнай хаанаб?» гээд асууба. Иимэ ушарта харюу үгэхэнь хүшэр, гомдолтойшье.

Иимэ хурса, орёо асуудалнууд хэшээл бүхэндэ гарана. Энэ зүбшье, мүнөө үедэ зоной hанаа зээлhэн асуудалнууд. Энэ хадаа бидэнэй мүнөөдэрэй ажабайдал. Иигэжэ бүхы «үбшэн» асуудалнуудаа суг хамта хэлсэжэ, зүб, буруугаа элирүүлхэ гээшые шухалада тоолохо байнаб.

Гэбэшье hуралсалда ябадаг бүхы хүнүүд хөөрэлдөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана гэхын аргагүй. Манай hуралсалда коммунистнууд, комсомолшууд, партийнабэшэ зон өөрынгөө дураар ябадаг юм. Һайшаалтайнь гэхэдэ, партийнабэшэ хүдэлмэришэд ехэ олон. Харин тиихэдэнь зарим коммунистнууд хэшээлнүүдтэ саг үргэлжэ ябанагүй. Сүлөө сагтаа партийна кабинет орожо, шэнэ газетэ, журналнуудые, тусхай hуралсалай темээр бэлдэгдэhэн стендын материалнуудые хараха, уншаха хүн үсөөн.

Тобшолол хэхэдэ, мүнөө үедэ пропагандист бүхэн хэшээл бүхэнөө бодомжолжо, хайшан гэбэл, шагнагшадые hонирхуулжа, өөhэдыень хэлүүлжэ, аша үрэтэй хөөрэлдөө үүсхэхые оролдохо уялгатай.

Е. БОЖЕДОМОВ,
Улаан-Үдын шэлэй заводой партийна кабинедые даагша, пропагандист.

Малай үбэлжэлгэ—шанга шалгалта

АШАГ ШЭМЭНЬ ДЭЭШЭЛЭЭ

…үдэрнүүдтэ Прибайка…районой к о л х о з, сов…дай hаалишад с а г а а н …элбэгжүүлхын түлөө тэм… улам үргэдхэнэ. Нама… …ин дээрэ hаалиин малай …олгэдэ анхарангүй бай… …утагдалаа дары усадха… …ажахынуудай hаалишад …hаранuудта hү ехээр абажа, урдынгаа нэрэ солые hэргээхэ гэжэ шиидээ юм. Тиихэдэ hаалишадай түйлаhан дүнгүүдые 50 жэлэй саада тээхи үеынхитэй сасуулхада, бүришье гайхалтай. Жэшээлбэл. 1940 ондо район соо бүхыдөө 876 үнеэн hааrдадаг байгаа. Тэрэ үедэ үнеэн бүриhөө жэлдээ 345 килограмм hүн абтадаг бэлэй. Харин мүнөө үнеэдэй тоо толгой гурба дахин олошоруулагдажа, үнеэн бүхэнэй hү шэмэ 7,5 дахин дээшэлээ юм. Һаалишад мүнөө жэлдэ үнеэн бүриhөө 2500 килограмм бэшэ, харин 3500—4000 килограммда хүргэхэ зорилго урдаа табинхай.

Н. СОДНОМОВ.

БОЛЗОРҺОО УРИДШАЛБА

Тэмэндэ гүрэндэ hү тушааха жэлэйнгээ түсэб уридшалжа дүүргэhэн, Хориингоо район соо онсо шалгараhан Хүлэй совхозой hаалишад энэ удаа hү үйлэдбэрилхэ дааbаряа болзорhоо уридшалhанаа дуулгаба. Сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ тэмсэл эндэ үргэдэhөөр үнихэнэй ааб даа. Ажалайнь тэмсэл илангаяа үбэлжэлгын эхинhээ улам эршэдээ. Совхозой hаалиин фермэнүүд сооhоо Сенномыскын фермын коллектив онсо шалгарба. Һүрэг үнеэдтээ шэмэ, шанартай тэжээл үгэдэг болохоhоонь хойшо hү шэмэнь дээшэлжэ захалаа бшуу.

Фермэ бүхэндэ омогорхол болоhон ажалай түрүүшүүл бии байдаг. Эндэ Капитолина Сидоровна Красикова, тэрэнэй hурагша Светлана Ильинична Королева гэгшэд магтаалтай.

Найман жэлэй саада тээ hаалишанаар ажаллахаяа эндэ ерэhэн Светлана Королевада дүршэлтэй hаалишан Капитолина Сидоровна зүбшэл, заабаряараа туhалдаг, а р г а ш а д а б а р и д а а hургадаг hэн. Он жэлнүүдэй үнгэрхэдэ, Светлана дүршэжэ, hурган-хүмүүжүүлэгшынгээ ашыень ажалайнгаа амжалтаар харюулжа шадаа. Тэрэ мүнөө мүрысөөндэ Капитолина Красиковаге ахинхай ажаллана.

Б. ЛАЙДАПОВ.

ЭКОНОМИКОЁО ЭЛҮҮРЖҮҮЛХЭ

Предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй бүхэсоюзна суглаанда хабаадагшад совет экономикые hайжаруулгын замууд болон онол арганууд тухай асуудал харaжа үзэбэ. Москвада, Кремлиин съезднүүдэй ордон соо байгша оной декабриин 7-до энэ суглаанай хүдэлмэри дүүрээ.

Суглаанда хабаадагшадай урда СССР-эй Президент М. С. Горбачев үгэ хэлээ.

СССР-эй Арадай депутадуудай съездэ, СССР-эй Верховно Соведтэ, СССР-эй Президентдэ, союзна республикануудай Верховно Соведүүдтэ хандалга суглаанда хабаадагшад батален абаба. СССР-эй гүрэнэй предприятинуудай нютаг нютагай ассоциацинуудай хоорондохи экономическа хэлсээн тухай документ мүн лэ бэлдэгдээ.

СССР-эй болон РСФСР-эй арадай депутадуудтай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдтэй суглаанда хабаадагшад уулзаhан байха юм.

(ТАСС).

СССР-эй ПРЕЗИДЕНТ ОРОНОЙ ЭНЕРГЕТИГҮҮДТЭЙ УУЛЗАБА

Ороной энергетикын хүгжэлтын шухала асуудалнууд, арадэй ажахые болон зониие элшэ хүсөөр хангалгын найдамтай байлгые дээшэлүүлгын асуудалнууд энергетигүүдэй ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдтэй, тэрэ тоодо ерэхэ долоон хоног соо нээгдэхэеэ байhан тус hалбариин бүхэсоюзна съездын делегадуудтай, СССР-эй Минэнергын болон СССР-эй Минатомэнергопромой мэргэжэлтэдтэй СССР-эй Президент М. С. Горбачевой уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй гэшүүд, арадай депутадууд, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. Д. Рябев, министерствэнүүдэй болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд О. Г. Анфимов, В. М. Величко, Ю. К. Семенов, М. И. Шадов, В. И. Щербаков гэгшэд тус уулзалгада хабаадалсаа.

Совет энергетигүүдэй 2 миллионhоо үлүү гэшүүдтэй коллективэй хүдэлмэриин тон шухала асуудалнуудаар үнэн сэхэ, үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоhон байна. Машинистнүүд, халаануудай болон участогуудай начальнигууд, инженернүүд болон дулаанай, атомна, гидроэлектростанцинуудай, барилгын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, экономистнууд, оронуймнай элдэб нютагуудhаа ерэhэн профсоюзай хүдэлмэрилэгшэд үгэ хэлэhэн байха юм.

Һалбариингаа мүнөөнэй байдалаар hанаагаа зобожо байhанаа үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ. Гүрэнэй, правительственна болон нютагай зургаануудай зүгhөө энэ hалбарида хандуулагдадаг анхаралай hулаpхаhанай дүн энэ болоно гэжэ тэмдэглэгдэhэн байна. Оронуймнай арадай ажахыда энергетикын онсо hуури эзэлдэг хадань, СССР-эй бүхэли нэгэн энергетическэ байгууламжые тэрэ зандань үлөөхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэй гээд хэлэгдэбэ.

Уулзалгын дүнгөөр М. С. Горбачев суглаpагшадай урда үгэ хэлээ.

(ТАСС).

ХҮДЭЛМЭРИ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй национальна политикын болон нацинууд хоорондын харилсаануудай талаар комиссинуудта республикануудай, Верховно Соведүүдэй, автономно байгууламжануудай, хизаарнуудай, олон областьнуудай болон Москва хотын арадай депутадуудай Соведүүдэй национальна харилсаануудай асуудалнуудай талаар комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй уулзалга үнгэргэгдэбэ.

Богонихон үгэ хэлэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ Р. Н. Нишанов тус уулзалга нээгээ. Орон соохи национальна харилсаануудай гол асуудалнуудай талаар hанамжаараа андалдаха ябадалай айхабтар шухала болон нүлөө ехэтэй байhаниие тэрэ тэмдэглээ.

Манай Союзые хайшан гэжэ бүхэли зандань үлөөхэб, амяараа болохын түлөө ябуулагдажа байhан үйлэ хэрэгүүдые хайшан гэжэ тогтоохоб гэhэн шухала асуудал олониитын анхаралда мүнөө табигдана. Энэ талаар элдэб ондоо hанамжанууд бии, ороной Президентын дурадхаhан союзна шэнэ договорой проект үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэнэ. Договор тухай бүхы эдэ hанамжануудые нэгэдхэжэ, эгээл таарамжатай, бодомжо ехэтэй шиидхэбэри абаха гээшэ тон шухала.

Союзна договорой проект улам нарижуулха талаар хүдэлмэри үргэлжэлhөөр. Тус асуудалаар ажаглалтануудаа болон hанамжануудаа хэлэхыень Р. Н. Нишанов суглаpагшадые уряалба.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй национальна политикын болон нацинууд хоорондын харилсаануудай талаар комиссиин түрүүлэгшэ Г. С. Таразевич үгэ хэлэжэ, нацинууд хоорондын харилсаануудай талаар болоjо байhан орёо үйлэ хэрэгүүдые шэнжэлээ, комиссиин ажал ябуулга тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. РСФСР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ Р. Г. Абдулатипов Россин Федераци соохи национальна харилсаануудай байдал тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Н. А. Шульга (Украина), С. А. Советников (Эстони), С. И. Зинин (Узбекистан), У. Альпимов (Горно-Алтайн автономито область), М. К. Арапбаев (Кара-Калпаки), А. А. Винников (Еврейн автономито область), А. М. Вохуев (Коми АССР), Е. А. Дзагоева (Урда Осети), А. М. Ждановский (Краснодарай хизаар), З. И. Строгальщикова (Карели), Г. В. Тихонов (Ханты-Мансиин автономито округ), А. П. Хузангай (Чуваши), В. И. Ивандаев (Хакасиин автономито область), Национальностьнуудай Соведэй союзна болон автономито республиканuудай, автономито областьнуудай болон округуудай социальна ба экономическа хүгжэлтын асуудалнуудай талаар комиссиин гэшүүн А. Н. Гиренко болон бусад hанамжаараа хубаалдалгада хабаадалсаба. Нацинууд хоорондын харилсаануудай талаар асуудалнуудые шэнжэлдэг оронойнгоо элитэ эрдэмтэдтэй hанамжаараа хубаалдаха, СССР-эй Верховно Соведэй комитедүүдтэ болон комиссинуудта, СССР-эй Верховно Соведэй секретариадай нацинууд хоорондын харилсаануудай асуудалнуудай талаар таhагта ошожо хөөрэлдэхэ арга боломжонууд уулзалгада хабаадагшадта олгогдоо.

Союзна договорой проектые үгэ хэлэгшэд гол түлэб дэмжээд, проектын, мүн оршон байдал гуримшуулха, зүришэлдөөнүүдые дабаха, орон соохи национальна харилсаануудые тааруу зохид болгохо талаар ажаглалтануудаа, дурадхалнуудаа оруулhан байха юм. Иимэ уулзалгануудые саг үргэлжэ үнгэргэхэ хэрэгтэй гээд мэдэрэгдэбэ.

«МИР»: ХАРААЛАГДАҺАН ПРОГРАММААР НИИДЭНЭ

Ниидэлгые залан хүтэлэлгын түб. (ТАСС). Эрдэм-шэнжэлэлгын «Мир» комплексын гол 8-дахи экспедициин экипаждa ажал дамжуулгын хүдэлмэри үргэлжэлhөөр. Станциин, модулиин болон ашаанай онгосонуудай бүридэлдэнь ородог газар шадарай орёо байгууламжые хүтэлэлгын онсо хажуунуудтай Виктор Афанасьев Муса Манаров хоёр танилсана. Мүн замбуулин руу гаралгатай холбоотой ажал ябуулгануудай гурим тодорхойлогдоно.

Замбуулинай биотехнологитой холбоотой хүдэлмэриин программатай тааралдуулан, Геннадий Манаков болон Геннадий Стрекалов «Рекомб» гэжэ туршалга эхилбэ.

Япон журналист Тоёхиро Акияма репортёрой ажал ябуулхынгаа хажуугаар замбуулинай оршон соо ажаhуулгада хүнэй дадаха ябадалые сэгнэн шэнжэлхэ талаар хүдэлмэри ябуулhан байна.

Совет-япон экипажай ниидэлгэ хараалагдаhан ёhooроо үнгэрнэ. Космонавтнууд элүүр энхэ, бэе бэеэ hайнаар ойлгосон ажаллана.

УЙДХАР ГАШУУДАЛАЙ ҮДЭР

Е Р Е В А Н. (Арменпресс — ТАСС-ай корр. Г. Галустян). Арменидэ уйдхар гашуудалай үдэрэй соносхогдоhон, тухай бүхы сүмэнүүдэй хонхын абяан гэршэлбэ. Хоёр жэлэй саада тээ хото болон тосхонуудые hандаргаhан, хэдэн арбаад мянган хүнэй ами наhые абажа ошоhон газарай хүдэлэлгын Армениин газар дээрэ болоhон сагта, 11 час 41 минутада хонхонуудай гунигтай абяан зэдэлээ.

Республикын олонхи хотонуудта болон тосхонуудта шэнэ скверүүд нээгдээ, хүшөөнүүд, шулуун хэрээhэнүүд табигдаа, концертнэ залнууд соо уйдхар гашуудалай хүгжэм зэдэлээ. Хосорогшодой хүшөөнүүдтэ сэсэгүүд табигдаа.

АПК: ажалай эмхидхэл ба экономико

ХЭР БАЙНАБ ХОНИН АЖАЛ?

Бүри урданһаа хойшо манай Буряад ороной алишье нютагта хүн сагаан хонин һүрэг олоор үсхэбэрилдэгдэр, табан хушуун малаймнай түрүү һалбари гэжэ тоолоогдоод байгаа. Нэгэ үедэ республикын хонин һүрэг хоёр миллиондо дүтэлһэн юм. Арбаад хорёод жэлэй саана колхоз, совхоз бүхэнэй хонидтой байһаашье гадна хүдөөгэй айл бүхэн үхэргүйшье һаа, ядахын сагта гэзаагаа заатагүй хэды хонидтой байха гэжэ оролдодог бэлэй.

Энэмнай гэнэшье миил үнинэй заншалта һалбари бэшэ, мүн баһа экономическа болон ажахы эрхилэлгын, энэ хэрэглэмжэ хангалгын талаар шухала удха шанартай һалбари байгаа бшуу. Урдань буряад хүн хониной мяха, һооһо худалдажа, ашаг олзо оруулдаггүйшье һаа, хонидые хаража байбал, һооһоорнь дулаан бээлэй, оймһо нэхэжэ үмдэхэ, арһаынь элдэжэ, гутал, дэгэл, малгай гэхэ мэтые оёхо, хэрэгтэй ёһотой тэрэнээ шулһэлэжэ, мяхааршье дан ехэ таһалдадаггүй, үбэлэй сагта хонидой олоороо хурьгалжа, сайгаа сайгалаха һүтэйхэншье байдаг жэшээтэй һааб даа.

Эдэ бүгэдые юундэ дурдаһабиб гэхэдэ, хэдэн үе дамжажа эрэһэн үг унгинимэй заншалта һалбари заяандаашье доройтуулагдаха, хойшоо түригдэхэ ёһогүй.

Гэхэтэй хамта иланғаяа һүүлэй жэлнүүдтэ республика соо энэ һалбари бэрхэтэйхэн байдалда орожо байна, зарим газарта хонин ажал хашагдажа, түригдэжэ, хойшоо гараха, оттолон үгы болгогдохо түйдэ хүргэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ хүсэтэй газар намар республикын хонишодой зүблөөн дээрэ элидхэлэ, үгэ хэлэһэн хүнүүдшье һанаата болонгёор тэмдэглээ һэн.

Нээрээшье һанаата болохо үндэһэн бии. һүүлэй зургаадолоон жэлдэ ажахынуудта хонидой тоо 400 мянган толгойгоор үсөөн болоо. Анханһаа хонидоор үсөөн байһан Кабанскын, Прибайкалиин, Баунтын районуудай энэ һалбарииe үгы хэхэлээнь гадна урдандаа хонин һүрэг яһала олоор үсхэбэрилдэг заншалтай байһан Түнхэнэй, Ахын, Тарбагатайн, Захааминай районуудай ажахынууд жэл бүхэндэ тэрэнээ үсөөлэ үсөөлһөөр, баһал үндэһыень һалгааха зорилготойл ха гэжэ һанахаар болоно. Дүрбэн жэлэй саана Түнхэнэй райондо 19 мянган үлүүтэй хонид байһан һаа, мүнөө тэдэнһээнь 2400-ниинь лэ үлөө. Ахын, Захааминай районуудай зарим ажахынуудташье иимэрхүү байдал үзэгдэнэ.

Мүнөө ямар ажахыда хэды толгой, ямар мал барихаб гэжэ хажуу тээһээ заабари захиралта үгэжэ байха саг бэшэ ааб даа. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй, бүхы хүдэлмэрилэгшэдэйнь шиидхэхэ хэрэг. Иланғаяа урдань дээрэһээ үгтэһэн шанга даабари, захиралтаар лэ хамаг газарай хахалагдажа, бэлшээришье, тарялааншье бэшэ болгогдошоод байхада, зарим тээгүүр хонидоо үсөөлөөгүйдэнь аргагүй болоһониинь ойлгосотой.

Тээд хонидоо үсөөлөөд гү, али оттолон үгы болгоод, бусад малаа үбһэ тэжээлээр, байра байдалаар хүсэд хангажа, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлээ, мяха, һү ехээр абадаг болоо юм ааб гэхэдэшье, тиимэ юумэн хоморшог.

Байгша оной августын тэн багаар БурНИИСХ-ын эрдэмтэ секретарь, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Ю. Убеевэй «Хонид олошорхо гү?» гэһэн гаршагтай статья хэблэгдэһэн тулалгадаа һэн. Саашадаа энэ һалбарине түргэн хүгжөөхэ, ашаг үрэынь дээшэлүүлхэ зорилгоор хонин һүрэгөө үшөө үсөөлхэ ёһотойбди гэжэ автор һанамжалха. Бэлшээриин талмай газар улам бага болохо, тэрэнэйнь эхээр гэшхэдэгдэжэ, мүүдагдажа байхада, хонидые өөхэнһөө мүхөө эдихэ ушуухаймнь дээрэ» болодог шуу. Ажахые бодомжотой зүбөөр, арга боломжыень зэргэ таарулжа эрхилбэл, үлүү, хэрэггүй һалбари гэжэ байхагүй. Иланғаяа мүнөө эдэ хоол элбэгжүүлхэ, ашаг олзо оруулха аргатай бүхы һалбаринуудые һэргээхэ, хүгжөөхэ зорилгын табигдажа байхада, заншалта һалбари — хонин ажалаа хойшонь гаргаха, хохидуулха болоо һаамнай, хэр зүб бэ?

Һашааг Хэжэнгын районой жэшээгээр, тэндэ хонин ажалынь ямараар эрхилэгдэжэ байхаб гэжэ һониркоо һэм.

Бүхы дээрэнь абажа харахада, эндэхи ажахынууд хонин һүрэгөө муу бэшээр үсхэбэрилжэ байна гэхэер. Энэмнай 1986 онойхитой сасуулхада, хонидоо үсөөлөөгүй, харин яһала олошоруулжа байһан хадахэн районой нэгэнниинь болоно. Хэрбээ дүрбэн жэлэй саана энэ 111,6 мянга гаран хонин байһан һаа, мүнөө тэдэнь 131,1 мянганда хүрэгдэөэ. һүүлэй жэлнүүдтэ энэ һалбаринин ашаг үрэшье зарим тэды дээшэлүүлэгдэөэ.

Үнгэрһэн жэлдэ эндэхи ажахынууд хонин ажалһаа 3,8 миллион түхэриг сэбэр олзо оруулһан байбал, энэ жэлдэ тэрэнээ 4 үлүүтэй миллиондо хүргэхөөр байна. Энэ түсэбтэ табан жэлдэ районой хүдөө ажахыда үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы продукциин 80 һайса гаран процентнь хони үсхэбэрилгэһөө абтаа.

һүүлэй хоёр жэлдэ хурьга олоор түлжүүлдэг, һооһо ехээр хайшалдаг түрүү хонишодойнь тоо хараа байса олошороо. Байгша ондо 28 түрүү бригадa зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлээ. Тэрэнэй дундаһаа Хэжэнгын совхозой залуу хонишон Б. П. Хажеев зуун хонин бүриһөө —122, Загаһатын бэрхэ хонишон М. М. Шалуевай бригада —117, Чисаанын совхозой арендатор-хонишон Ч-Д. З. Содномов —115 хурьга абажа томо болгоһон байна. Эдэнэр хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 4,0—4,4 килограмм һооһо хайшалаа. Ородой, «Первомайский», Ушхайтын, Загаһатын совхозууд ажахыгаараа зуунһаа 91—92 хурьга түлжүүлээ.

Тиигэбэшье Хэжэнгын районой ажахынуудай гол һалбарида бүри үнинһөө хойшо тохёолдоһон горитой гээгдэл үшөөл үсэдхагдаагүй гэжэ үйлэдбэринь үрэ дүнгүүд гэршэлнэ.

Республикын статуправлениин согсолһон тоо мэдээн сооһоо харахада, байгша ондо райондо зуун эхэ хонин бүриһөө оройдоол 69 хурьган томо болгогдоо гэхэ гү, али энэ үрэ дүнгөөрөө эндэхид республика соо һүүлшын һүүринуудай нэгые эзэлнэ. Мүн баһал республикын дунда зэргын хэмжээнһээ үшөө доогуур, хонин бүриһөө миил 3,2 килограмм һооһон хайшалагдаа. Тэрэ мүртөө үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ ажахы бүхэндэ үбһэ тэжээлэй, иланғаяа талха тарьяанай зүйлэй дутамаггүй байбашье һаань, эндэхид урда жэлэйхитэй сасуулхада, хонидһоо бага һооһо абаа.

Тэрэшэлэн һүүлэй үедэ хонид, хурьгадай гарзалга үсөөрхэнһөө байтагай бүри олошорһон байна. Тэрэл статуправлениин мэдээнэй ёһоор, нёдондо эндэ 8 мянган хонид гарзалһан һаа, энэ жэлдэ тэрэ тоонь 9 мянганда дүтэлөө. Үшөө энээн дээрэнь энэ жэлдэ аяар 20 шахуу мянган эхэ хонид, бэээ хүсэһэн түлгэ, зуһагуудай түл үгөөгүйень тоолохо болоо һаа, хонин ажалайнь гарза хохидол айхабтар ехэ болохол.

Райагропромсоведэй ахамад зоотехник В. Е. Малановай хонишодой зүблөөн дээрэ хэлэһэнэй ёһоор, ажахынууд туранхай, жэжэ хонидые мяханай комбинадта тушааһан дээрэһээ жэл бүри 350 мянганһаа дээшэ түхэригэй ашаг олзоёо алдана. Мүн энэ жэлдэ бүхы эхэ хонидой 12,5 процентынь түл үгөөгүй дээрэһээнь 297,3 мянган түхэригэй гарза ушаруулагдаа.

Хонин ажалынь иимэ бирагүйхэнөөр эрхилэгдэжэ байбашье, жэл соо дүрбэ миллион шахуу түхэригэй сэбэр олзо үгөө гэжэ дээрэ тэмдэглээ һэмди. Хэрбээ энэ һалбариингаа үрэ дүнгүүдые ядахын саг та республикын дунда зэргын хэмжээндэшье хүргөө һаань, хэды ехэ мяхан, һооһон нэмэжэ абтаха, али тухай ехэ ашаг олзо орохо гээшэб!

Иигээд ерэхэдээ хонин ажалайнь арга боломжын, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүдэйнь айхабтар ехэ байһаниинь элитээр харагдана бшуу.

Эндэхи олохон хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, хонишодтой хөөрэлдэхэдэ, бэлшээриин муйһаа, үбһэ тэжээлэй дутамагһаа, тэрэнэй шэмэ, шанарайнь муу байдаг дээрэһээ хонин ажалай үрэ дүнгүүд өөдтэй дээшэлнэгүй гэжэ хэлэнэ. Тэрэнь зүйтэй. Хонидой бэлшэхээр хада, гүбээнүүдэй хуу хахалагдашаһан дээрэһээнь тэдэнь гол түлэб доро газарта һобхон муу ногоотой бэлшээринүүдтэ адуулагдана. Иланғаяа Могсохоной, Худанай, Михайловкын, «50 лет Октября» совхозууд тиимэ байдалтай. Эгээл энээнһээ боложо, эдэ ажахынууд бусадһаа үсөөн хурьга абана.

Хэрбээ эдэ ажахынуудай сэбшэлангаа һайжаруулха талаар оролдодоттоол адляар бэлшээри тушаагаа анхарал хандуулдаг болоо һаань, байдалынь эрид хубилха һэн. Тээд бэлшээриие һайжаруулха, ногоо тариха, үтэгжүүлгэ оруулха, заримыень хорёолхо тушаа эндэ юуншье хэгдэнэгүй.

— Ерэхэ жэлһээл Хакасай хонишодой жэшээгээр хонидто һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгохо, отарануудые томодхохо һанаатайбди,— гэжэ Могсохоной совхозой ахамад агроном Д. Ш. Будожапов хэлээ һэн.

Урдань Хэжэнгын, «Первомайский», «50 лет Октября», Ушхайтын, Чисаанын, Загаһатын совхозуудай хонишодой олонхи бригаданууд хонидойнгоо эдихэ үбһэ өөһэдөө бэлэдхэдэг заншалтай байгаа. һүүлэй үедэ тиимэ жэшээ тон үсөөн болошоо. Иланғаяа элдэб кооперативууд, арендна бригаданууд эмхидхэгдэжэ, хонишод гол түлэб ондоо хүнүүдэй бэлэдхэһэн үбһэ тэжээлые худалдажа абаха баатай болоно.

— Хайшан гэхэбши, асарһыень абахал баатай болохош. Үбһэн муухай гээд, үбэлэй тэгэндэ хонидоо хооһоор байлгахагүйш,— гэжэ Чисаанын совхозой хонишон-арендатор Ч-Д. Содномов хэлэнэ.

Яруунын районой «Дружба» колхозой суута хонишон Б-Д. Э. Ринчинов шэнгеэр сабшалан, бэлшээриеэ арендээр абаад, үбһэ тэжээлээ хуу өөрөө бэлэдхэдэг хонишод эндэ тон үсөөн. Энээн тухай бодожо үзэхөөр болоо. һайн жэшээ баримта бэдэржэ, холошье ошолтогүй. Загаһатын совхозой түрүү хонишон М. М. Шалуев, Хэжэнгын совхозой залуу хонишон Б. П. Хажеев үбһэ тэжээл өөһэдөө бэлэдхэжэл, эсэстээ һайн үрэ дүн туйлана бшуу.

Үшөө нэгэ шухала асуудал гэхэдэ, малай үүлтэр һайжаруулга болоно. һүүлэй үедэ эндэхи ажахынуудта һооһыень һайн болгохо зорилготойгоор имагтал ондоо тээһээ асарагдаһан хусануудай үрөөр эхэ хонид ходо үрэжүүлэгдэжэ, бүхы дээрээ һүрэг жэжэ, хэбэрэг болоо, нютагай байгаалиин шэрүүн эрхэ байдалда тааруу шэрхи, түл барисатай шэнжэнь алдагдаа гэжэ зарим мэргэжэлтэд хэлэдэг байна. Энэшье зүйтэй. Нютагай эрхэ байдалда тааруу өөһэдын тусгаар һайн үүлтэрэй хонидтой болоһоной ашаар лэ Загаһатын совхоз үндэр үрэ дүнгүүдые туйлана ха юм. Теэд һүрэгэй үүлтэрые һайн болгохо, селекционно хүдэлмэри нэтэрүүгээр ябуулха талаар бэрхэ хүнүүд Д-П. Д. Дарижапов (Загаһатын совхоздо урдань байһан), мүн мүнөөнэй мэргэжэлтэд Д. Б. Батомункуев, А. А. Хаданов шэнги эдэбхитэд Хэжэнгын бусад ажахынуудта үшөөл үсөөн.

— Үсхэбэридэ табигдаха эмэ хурьгад, түлгэнүүдые тусгаар һайн харууһа, тэжээлдэ байлгажа түргэн томо, тобир болгохо хэрэгтэ ажахынуудта анхарал ёһоор табигданагүй. Жэжэ, туранхай түлгэнүүд яагаад һайн эхэ хонид болохоб даа. Нүгөө талаараа эдэ бүгэдые эмхидхэхэ зоотехник-селекционернүүдэй тушаал олохон ажахынуудта үгы болгогдоо. Тиимэһээ эхэ хонид хаһа сагтаа һайн шанартайгаар искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэгүй,— гэжэ районой үүлтэртэ малай кооперативай начальник Г. А. Ханхабаев хэлэнэ.

Энээнтэй хамта совхозуудай һүрэг соо эрьенүүд үшөөл олон байһаар. Эрьенүүд һооһонһоо ондоо юушье үгэнэгүй ха юм. Тэрэньшье ехэ бэшэ, хонин бүхэнэй оройдоол 3,5 килограмм һооһон хайшалагдана. Эрье бүхэниие гүрэндэ худалдахада, 38 түхэриг үлүүтэй болоно. Харин тэрэнэй харууһа, тэжээлдэ жэлдээ 40 гаран түхэригэй гаргаша хэгдэнэ. Хэрбээ тэдэнэй орондо эхэ хонидые олон болгожо, харууһа, тэжээлынь һайжаруулаа һаа, хурьгад олон абтаха, эсэстээ мяха, һооһон һураггүй ехэ үйлэдбэрилэгдэхэ һэн.

Ажалай үрэ дүнгүүд хүнүүдэй оролдолгоһоо, тэдэнэй мэргэжэл шадабариһаа сэхэ дулдыдадаг. Хонишодойнь һэлгэгдэдэггүй, гол түлэб дүршэл шадабаритай, үнэн сэхэ хүнүүдэй хүдэлдэг газартал амжалта туйлагдана. Харин эндэхи олохон ажахыда хонишодто ажалай, ажабайдалай һайн эрхэ байдалай олгогдоогүй, анхаралай ёһоор табигдадаггүй дээрэһээ тэдэнь һэлгэгдэжэл байдаг.

Тобшолон хэлэхэдэ, энэ һалбариие бодотоор хүл дээрэнь гаргаха, эршэмтэй хүгжэлтын замда оруулха тушаа эрид шууд хэмжээнүүдые абаа һаа, ойрын жэлнүүдтэ горитой хубилалта хэхэ арга боломжо бии.

М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.

ҮДЭР БҮХЭНИИНЬ ААЛИДАЛГҮЙ БАЙҺАЙ

ФОТОРЕПОРТАЖ

Дээдэ-Үдын леспромхозой барилгын материалнуудые хюроодэн гаргадаг пилорамада С. Б. Зурловай хүтэлбэрилдэг бригада үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа байна. Халаан бүриингоо даабари эдэнэр заатагүй дүүргэдэг заншалтай. Мүнөөдэр хэжэ, бүтээжэ, шадаха юумэеэ үглөөдэр, нүгөөдэр хэнэ бэзэбди гээд һанаагаа һаһаад, огтошье байдаггүй.

— Коллективнай оройдоол табан хүнһөө бүридэдэг юм. Хэд бэ гэбэл, Владимир Леонидович Карбанов, Александр Юрьевич Ефремов, Александр Дамбиевич Лхасаранов, Андрей Николаевич Юркин, өөрөө табадахинь болонob. Хуушаржа орхигдоод байһан пилорама даажа абаһан зомди. Мүнөө өөһэдыгөө хүсөөр заһабарилаабди,— гэжэ Сергей Баторович томо аржагар шүдэтэ хюроогоо хурсадхаха зуураа хөөрэнэ.

Энэ бишыхан коллективэй гэшүүдэй хүсөөр үнгэрһэн һарын хугасаада 343 кубометр модон хюрөөдэгдөө. Түсэбтэ даабаринь 104,6 процент дүүргэгдэбэ. Гадна барилгада дары хэрэглэмээр, эрхим шанарай 120 кубометр модон бэлэдхэгдээ. Энэ талаар даабаринь 120,6 процент бэелүүлэгдээ.

— Ажалта үдэрнай үглөөнэй наймаһаа эхилдэг. Эндэмнай хуу гуримтай, хүн бүхэн хүдэлмэриин өөрын һүүритай, минута бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхэ гэжэ оролдонобди. Бригадирайнгаа оньһон техникэ бэлэн болгохо үедэ бидэнэрынь ойһоо асарагдаһан модо тусгаар хэмжээгээр тайр[…] жа, хюроодэдэг оньһон т[…] хеэрэлгын хажууда мухар[…] лан асарнабди. Тиихэдэ […] […]эй туршада бэлэн болго[…] продукцияа амяараа га[…] та ябалнабди,— гэжэ Александр Дамбиевич Лхаса[…] нов тодорхойгоор хөөрэб[…].

— Мүнөөдэр урматай[…] дэлнэбди. Зайн галай таба[…] гарягүйгөөр дамжуулаг[…] хада, оньһон түхеэрэлгэ[…] дээ бүтээсэтэйгээр хүдэл[…] жэ шаданабди. Халаанай да[…] бари үлүүлэн дүүргэхэм[…] ха,— гэжэ Владимир Ка[…] баинов урматайгаар а[…] лажа байһанаа мэдүүлнэ.

— Горхо харангүй гү[…] лаа бү тайла гэлсэдэг. Үд[…] нэ болотор юунэйшье бо[…] хыень бү мэдэе. Нөөхил за[…] галнай унтаршуужа,— гэ[…] Андрей Юркин нүхэрөө […] хюугээр һэргылнэ.

Ажалайнь үдэр аали[…] гүй байһай даа.

Г. БАДМАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: [1.] Бригадир Сергей Зурлов хю[…]р егоо хурсадхана. 2. Вла[ди]мир Карбанков.

А. ЦЫДЕНОВЭЙ фото.

БОЛЗОРЫНЬ ОЙРТУУЛНА

«Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй Захааминай нүүдэл оньһожоруулагдамал колонндо бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг коллективүүд олон юм. В. Ф. Будиловай хүтэлбэрилдэг бригада тэдэнэрэй тсодо ороосоно. Юһэн жэлэй туршада энэ бригадые хүтэлбэрилхэдөө, түрүүшүүлэй тсодо оруулжа, батаар һуурижуулаа.

Мүнөө В. Ф. Будиловай бригада 80 булын байха байрын гэрэй барилга дээрэ ажаллана. Энэ гэрэй түрүүшын 40 квартирые үнгэрһэн һарын эхеэр баржа дүүргээ һэн. Колонныын хүдэлмэришэдһөө гадна бусад предприяти, эмхи зургаанүүдай хүдэлмэрилэгшэд энэ гэр толлоо. Үлэһэн 40 квартира ерэхэ жэлдэ ашаглалгада оруулха түсэбтэй. Энэ болзорынь ойртуулан тэдэнэр хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлнэ.

Шулуушан А. В. Никитин, штукатур-шэрдэгшэ А. Ф. Мельникова болон бригадын бусад гэшүүд оролдосстой һайнаар хүдэлжэ, халаан бүриин даабари амжалтатай дүүргэнэ.

Н. ДОРЖИЕВА.

БАРИЛГА УДААРНА

Сэлэнгын райондо социально-соёлой объектнүүые, байрын гэрнүүдые барилга байгша ондо хүндэ эрхэ байдалда хэгдэнэ. Хирпиисэ, бетон болон бусад материалнуудай олоор дутадагһаа боложо, иимэ орёо байдал тохёолдоо бшуу. Гэбэшье зарим предприятинууд нилээн оролдолго гаргажа, гэр байра барижа, ашаглалгада тушаана. Холбоолжоной шулуун нүүрһэнэй уурхай байгша ондо түсэбэй ёһоор 86 квартира бариха ёһотой һэн. Декабриин 1-нэй байдалаар 4742 дүрбэлжэн метр талмайтай 84 квартира ашаглалгада оруулаад байна. Гусиноозерскын ГРЭС 35, шахта 2, ой модоной оньһожоруулагдамал ажахы 4 квартира хэрэглэмжэдэ тушаагаа. Энэ жэлэй эхинһээ район соо бүхыдөө 224 квартира теллогдоо юм.

Социально-соёлой объектнүүд багаар ашаглалгада оруулагдана. «Шахтер» стадион һэльбэн шэнэлэгдээгүй, 1000 дүрбэлжэн метр талмайтай магазин баригдаагүй байһаар.

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 1800 толгой мал шэбхэ хадагалха байра, кошара баригдаа, «Эрдэм» колхоздо 3 нүхэн үрэмдэгдөө. Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо 100 һуурitай һургуулиин барилга удааруулагдана.

В. МИХАЙЛОВ.

Малай үбэлжэлгэ — харюусалгатай хаһа

ЗОНОЙ ҮҮСХЭЛЫЕ ЗҮБӨӨР ЭЛСҮҮЛХЭ

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, иланғаяа малшадай тон харюусалгатай хаһань малай үбэлжэлгэ гэбэл, алдуугүй. Үбэлжэлгын үедэ бүхы жэл соо хэһэн ажалай гол дүнгүүд, мүн хүн бүхэнэй эдэбхи оролдолго, бэлиг шадабари тобойсо элирүүлэгдэдэг. Тусхайлбал, даалгагдаһан ажалдаа хангалтагүй хандадаг, һалан, гуримгүй хүнүүдэй хүдэлмэрилдэг фермэ, гүүртэ, отаранүүдта һүрэг малайнь ашаг шэмэ доошолхоһоо гадна һайнаар ондо оруулагданагүй бшуу. Хангалтагүй, харюусалгагүй хүнүүдэй ажалладаг гүүртэ, фермэнүүдтэ заабол малынь туража гарзалдаг, үнеэдынь һү шэмээ доошолуулдаг ааб даа.

Манай совхоздо һүүлэй жэлнүүдтэ һүрэг мал, хонидмнай дүршэл шадабаритай хүнүүдтэ даалгагдаа юм. Тиимэһээ малай гарза хоролто урдынхиһаа эрид хороогдоо. Мүн эндэ ажалай эмхидхэлэй шэнэ гурим горитойхон нүлөө үзүүлһэн байха. Жэшээлбэл, арендна харилсаагаар ажалаа эмхидхэһэн коллективүүд байдалаа эрид һайжаруулжа, горитойхон амжалта туйлана. Иланғаяа хонишодой бригаданuудай байгша оной үрэ дүнгүүд энээниие гэршэлхэ байха. Мүнөөшье эдэнэрнай үбэлжэлгэдөө түгэс һайнаар бэлдэнхэй, һүрэгөө гэмгүй ондо оруулжа байна.

Ябажа байгаа энэ үбэлжэлгэдэ бүхыдөө 760 үхэр, 1800 тугал, бурзуу хашарага, 13 мянган хонин, тэрэ тоодо 6300 эхэ хонин ондо оруулагдажа байна. Даб дээрэ һү һаалиин дүрбэн фермэдэмнай үбэлжэлгэ бараг үнгэрнэ. Совхозоймнай түбэй хоёр, мүн Хиибэлэнэй фермэдэ симментал үүлтэрэй үнеэд хэрууһалагдадаг. Харин Культурын фермэдэ хара-алаг үүлтэрэй 176 үнеэн адуулагдана. Бидэ хоёр жэлэй сагада тээ иимэ үүлтэрэй, һү шэмэтэй 100 эмэ хашарагуудые Эрхүүгэй облаастьһоо, 76 тугжа Пермскэ облаастьһоо худалдажа абаад асараа һэмди. Мүнөө эдэ малнай һү шэмээрээ бусадһаа булюу гэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, совхоздомнай олон зүйлэй, шэмэ шанартай тэжээл элбэгээр бэлэдхэгдээгүй гээшэ. Сагай уларилһаа уламжалан, энэ жэлдэ бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шэнаршье бирагүй муу. Һү шэмэтэй хара-алаг үүлтэрэй үнеэд симменталтай жэшэхын арга[…] ааб даа. Иимэ малда һайн ш[…]нертай олон зүйлэй тэжээл х[…]рэгтэй ха юм. Манай эндэ[…] байгаалиин эрхэ байдалда үш[…] дадаагүй үнеэдһээ ехэ һү аб[…]хань хүшэрхэн байбал да[…] Юрэдөө, аза талааниинь х[…]ража, намарһаа мүнөө декаб[…] һарын эдэ үдэрнүүд х[…]рэтэр газаамнай ёһотой үб[…]лэйхеэр хүйтэрөөгүй байх[…] байһан аюултай байжа маг[…] гээд малшад хэлсэнэ. Мүн[…] дулаан байжа, маанадаа мэ[…]лээд, хебарнай хахир хүйт[…] һужаг ута болоходоо ядах[…]гүй ха юм. Тиимэһээ байга[…]лиин ерээдүйн гасалан бэр[…]шээлдэ ерожо тухашарха, т[…]лихагүйн тула һайн бэлэдх[…]тэй байхые оролдонобди.

Совхоздомнай малай т[…] жээл шанаржуулан бэлдэ[…] цех түхэрээн жэлэй турша[…] нэгэ газарта хүдэлгэгдэдэ[…] Тиихэдээ зунай тэжээ[…] үбэлэй тэжээл гэһэн илгаа би[…] Хэрбээ зундаа үнеэдтэ үүлг[…]хеэр шэнгэн бурдууг бэлдэ[…]дэдэг һаа, үбэлдөө һолсом[…]гүтэһэн муухай үбһэ хэрэшэ[…]хелилсодог, бага зэргэ удх[…]рүүлдэг, эдисэтэй болго[…] бэлдэнэ. Тиихэдэ силос, үбһэ[…] үгтэдэг ааб даа.

Урид арендаторнууд туха[…] хамта хэлээ һэм. Үнэн дээрэ[…] арендна харилсаанай гури[…] хонишодой бригаданuудта һа[…]наар нэбтэрүүлэгдэһэн һаа[…] һаалиин фермэнүүдтэ бирэ[…]гүй. Эндэ нэн түрүүлэн, эко[…]номическа албанай хүдэлмэри[…]лэгшэдэй дутагдал элеэр ха[…]рагдана. Минии һанахада, бух[…]галтериин хүдэлмэрилэгшэ[…] урдынхидал конторолһоо хол[…]доногүй, хүдэлмэрилэгшэдтэ[…] иланғаяа һаалишад, ухэршэд[…]тэй уулзажа хөөрэлдэнэгү[…] ажалай эмхидхэлэй шэнэ гури[…] тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ[…] үгэнэгүй.

Мүнөө малай үбэлжэлгэ т[…]лэг дундаа. Фермэ, отара[…] гүүртэ бүхэндэ ажаллагшад һү[…]рэг малаа, хонидоо бүрин бү[…]тэнөөр ондо оруулжа, түг[…] хурьга олоор абажа түлжүүл[…]хын хажуугаар һү, мяха, ехээр[…] үйлэдбэрилжэ бэлэдхэхэ та[…]сэлээ улам үргэдхэнэ. Юрэдөө[…] энэл үедэ олоной эдэбхи үү[…]хэлые зүбөөр элсүүлжэ шада[…]бал, хараалагдаһан зорилго[…]най жэншэдгүй бэелүүлэгдэх[…] аргатай байна бшуу.

Б. УЛЗЫТУЕВ,
Ивалгын районой Оронгын совхозой ахамад зоотехник.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

КАЛИНИНГРАД. Арадай дружинникүүдэй нэгэдэл гэһэн ниитын шэнэ эмхи гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ хэрэгтэ хэбаадана. Энээнэй урда тээ эмяарга хүдэлдэг байһан предприятинуудай, дружинникүүдые, комсомолой отрядуудые ба штатнабэшэ автоинспекторнүүдые тэрэ нэгэдүүлнэ. Милицидэ туһалжа шадаха урданай сэрэгшэд, спортсменүүд, хамта 150 шахуу хүнүүд тус нэгэдэлдэ ороно. Үсөөн хүнүүдтэй дружиные хуулиин үндэһэ һууритай танилсуулхада, бэеэ хамгаалха ба гэмтэниие бариха аргада һургахань бэлэн, түргэн байна.

ТОЛЬЯТТИ (Куйбышевска область). Тус хотодо В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүүгэдэй жасын туһаламжаар автомобильнуудые техническэ талаар хангаха шэнэ станци бариха шиидхэбэри абтанхай. Олон үхибүүдтэй айлнуудай, хүүгэдэй байшангуудай ба интернадуудай хүнгэн автомобильнуудые хүшэ хүрэмөөр сэнгээр түрүүшын ээлжээндэ тус станци хангадаг байха. Промышленно-худалдаа наймаанай «Автовазтехсбслуживание» нэгэдэл станциие бариха, хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр хангаха юм.

ПЕТРОПАВЛОВСК. Хойто-Казахстанай областиин Московско районой 130-аад ажаһуугшадта ажалай эрмида хэбэадагшадай үнэмшэлгэнүүд барюулэгдөө һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадта тоггоогдоһон хүнгэлэлтэнүүдые хэрэглэхэ эрхэ тэдээндэ олгогдоо. Тэдэнэр түлээгээр түлбэригүйгөөр хангагдаха. Тэдээндэ эдеэ хоолой зүйлнүүд үгтэхэ, ниитын транспортоор түлбэригүйгөөр ябаха.

ДЖЕБРАИЛ (Азербайджанай ССР). Булкагай тэнэрхэ үедэ гараһан үнэһэншье барилгын эрхим материал болохо аргатай. Солтанл тосхондо дүтэ Бага Кавказай шэлэнүүдтэ элирүүлэгдэһэн иимэ үнэһэ хэрэглэн, цемент үйлэдбэрилжэ эхилэнхэй. Нютагай кооператорнууд хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые тодхоод, цемент үйлэдбэрилнэ. Тиигэжэ хомсорой материал Бакуһаа зөөхэеэ болёо, Азербайджанай дүтын районуудые тэрээгээр хангана.

РОССОНО (Липецкэ область). Россонско районой Кутузовай нэрэмжэтэ колхозой залуу айлнуудта үнеэ бэлэглэдэг болонхой. Иимэ шиидхэбэри колхозой правлени абаһан юм. Колхозникүүдай хамһабариин ажахынуудые бэхижүүлхэ тусхай албан байгуулагдаһанхай. Энэнь хубиин ажахы хүгжөөхэдэнь хүдөөгэй ажалшадта үзүүлэгдэдэг туһаламжын миил нэгэ жэшээ болоно.

МАЛОРИТА (Брестскэ область). Районой түбэй үндэр наһатай ажаһуугшад элдэб хэрэгээр нютагай засагаархидта хандангүй, һуралсалай үйлэдбэриин комбинадта хандадаг болоо юм. Комбинадта байгуулагдаһан «Эдир газар хахалагша» гэһэн кооперативай ахалагша классай үхибүүд тэдээндэ хэрээдэшье туһалха гэжэ мэдэдэг. Жэшээнь, хэрсээбхэ малтахадань, малдаа үбһэ тэжээл бэлэдхэхэдэнь һургашад туһалдаг, огородыень хахалжа үгэдэг. Тиихэдээ пенсионернүүдһээ ехэ түлбэри абагдаггүй юм. Дүй дүршэлтэй мастернууд, комбинадай багшанар тэдэнэртэй хамта хүдэлэлсэдэг.

Һая болотор комбинадай тракторнүүд, прицепүүд, анзаһануд, культиваторнууд һуралсалай пособи болгогдон хэрэглэгдэдэг байһан. Иигэжэ үхибүүд ямаршье туһагүйгөөр хүдэлдэг һэн. Автодромоор техникэ ябуулжа, солярка миил шатаажа байнгүй, тодорхой хүдэлмэритэй һуралсалые хэбсаргаһан дээрэ гэжэ ажабайдал һануулаа һэн. Эдэ үхибүүдтэ үбгэд, инвалидууд, ганса бээ хүнүүд туһалдаг юм. Гадна өөрынгөө гараар ажаллежа олоһон хэдэн түхэриг мүнгэн үхибүүдтэ түрэлхидэйнь һарбайһан мүнгэнһөө һурагтүй үнэтэйгөөр һанагдадаг.

ХАБАРОВСК. Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ авиационно үйлэдбэриин нэгэдэл. Комсомольск-на-Амуре хотын ажаһуугшадта ба айлшадта агаарай транспортоор ашаа болон пассажирнуудые зөөхэ шэнэ янзын хангалга дурадхадаг болонхой. Предприятиин самолёдууд үсөөн бэшэ ушарнуудта баруун тээшэ шэглэлээр хооһон ниидэдэг һэн. Хүнгэн автомобильнуудые, бага хан катернүүдые, томо хэмжээнэй бусад ашаа зөөхэ талаар мүнөө дээрээ Аэрофлодой дурадхадаггүй хангалгануудые авиациин барилгашад дурадхана. Зөөгдэхэ ашаан ба пассажирнууд шалгагдадаг, энээнэй тулада дотоодын хэрэгүүдэй управленитэй хэлсээн баталагдажай.

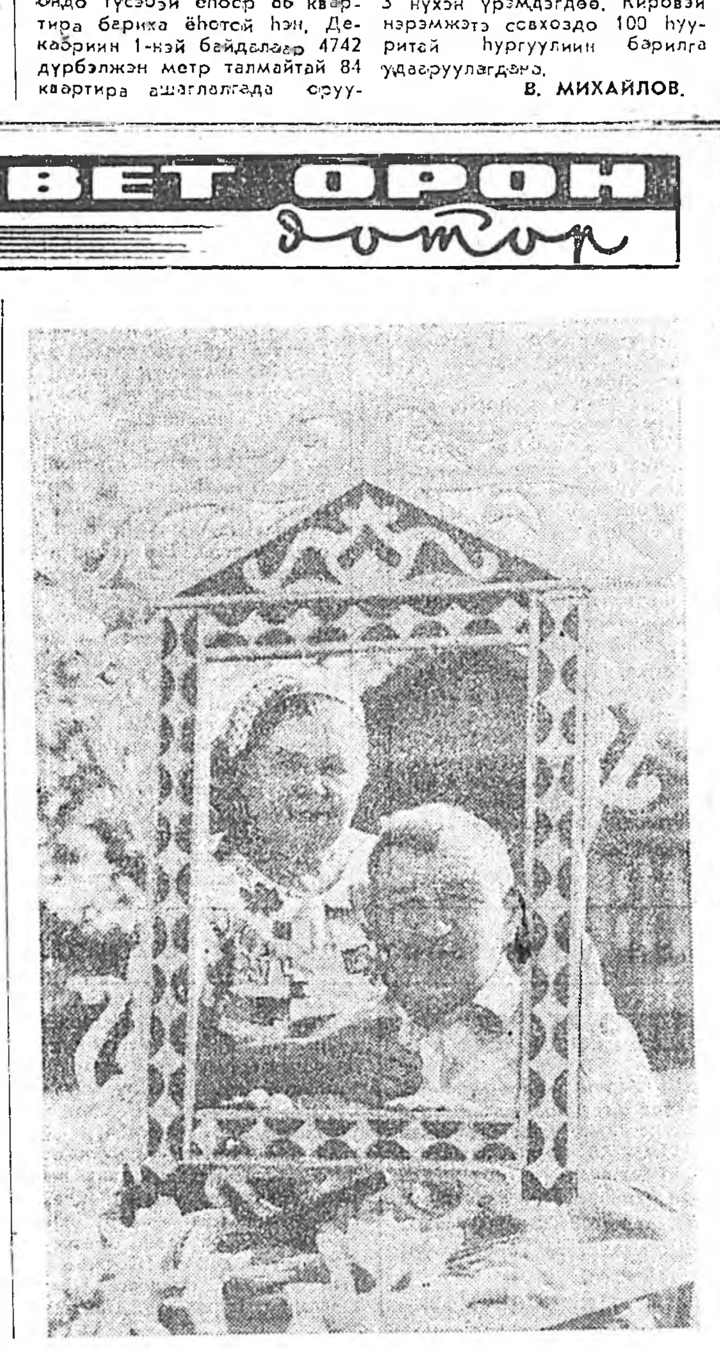
ХАБАРОВСК. Тус хотодо дүтэхэнэ оршодог Воронеж-2 тосхондо ажаһуудаг коммунистнууд В. И. Ленинэй хүшөө шэнэлхэ дурадхалые бурууушаагаа. Сельскэ Совет тэдэниие дэмжэжэ, тосхондо революциин вождын хүшөө байлгахын тула бүхы хэмжээнүүдые абахые шиидхээ һэн. Газар арендэдэ абаһанай түлөө городой предприятинууд болон эмхи зургаануудһаа оролсон мүнгөөр тосхоной барилганууды һэргээхэ шиидхэбэри абтаа юм.

СТЕПАНАКЕРТ. Нагорно-Карабахай автономито областиин олон үхибүүдтэй айлнуудта рецептнүүдээр эм домууд түлбэригүйгөөр үгтэдэг. НКАО-гай эхэнүүдэй жаса иимэрхүү гаргашануудые даажа абанхай. Үхибүүдэй түрэхэдэ, 50 түхэриг түлэдэг, олон үхибүүдтэй айлнуудта, нютагһаа зугадан гарагшадта, дуталдаһан хүнүүдтэ материальна туһаламжа үзүүлдэг. «Союзпечать» агентствын тоосоогоор 5,5 мянган түхэриг оруулагдаа. Тэрэ мүнгөөрөь шадал багатай айлнууд областной газетэ захиха юм.

ХАРЬКОВ. Областьдэ атомна ТЭЦ-эй баригдаха талмай дээрэ жэлдэ 10 миллион бройлер томо болгохо шубуунай фабрика баригдаха болонхой. Арадай депутадуудай областной Советэй гүйсэдкэм иимэ шиидхэбэри абаа һэн. Олониитын бурууушааһан дээрэһээ, мүн ондоо шалтагаануудаар тус ТЭЦ-эй барилгын зогсоогдоһоной һүүлээр тус объект хооһон байдаг һэн. СССР-эй Минавтоэнергопромтой хэлсэһэнэй ёһоор, энэ талмай бүхы барилгануудтайгаа хамта үйлэдбэриин «Харьковптицепром» нэгэдэлдэ дамжуулагдаа.

АЛМА-АТА. Казахстанай ниислэлдэ нээгдэһэн генетигүүдэй бүхэсоюзна хоёрдохи съездэ хэбаадагшад медицинскэ генетикын талаар туйлагдаһан амжалтануудые ба тэдэниие хэрэглэлгын хараа замуудые зүбшэн хэлсэнэ. Бүхы оронуудһаа генетикын, педиатриин, акушерствын ба гинекологиин талаар 350 гаран делегадууд тэндэ сугларанхай. Съездын үедэ медицинын элдэб асуудалнуудаар симпозиумууд үнгэргэгдэхэ юм.

(ТАСС).

Куйбышевска область. Волго шадар оршодог Усинское тосхондо урданайхи мэтээр бата бэхеэр баригдаһан байрын гэрнүүдые абаһаар лэ обёорхот. Энэ тосхоной модошо дархашуул эртэ урданһаа суутай байһан юм. Угайнгаа урдан дарханай мэргэжэлые үргэлжэлүүлэгшэдэй тоодо Иван Федорович Алексеев ороно. Энэ нүхэрнай гэр бариха, мүн гэрэй шэмэглэлнүүдые ехэ гоёор бүтээдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иван Федорович Мария Александровна нүхэртэеэ байхыень харанат.

ТАСС-ай фотохронико.

[БУ]РЯАД ХҮГЖЭМЭЙ ҺАЙНДЭР

[...]дай Композиторнуудай холбооной байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Москвада болоһон концертһээ тэмдэглэл

[...]бриин 30-най
[...]й Союзуудай
[...]позиторнуудай
[...]буулагдаһаар
[...]до зорюулагдан-
[...]боложо үнгэр-
[...]анай хүгжэм-
[...]жал тухайгаа
[...]элдэ тоосо-
[...]йдэдэ хүртэ-
[...]шье манай
[...]нэй оронуу-
[...]рэйн бэлиг ар-
[...]аруулагдадаг
[...] республики-
[...]тгэжэ тэрэ
[...]алые хүн зон
[...]рэ угтажа,
[...]гуулаба. Кон-
[...] урдахана
[...]н эхиндэ эрэ
[...]энэй газаа
[...]оо ерэжэ, яа
[...] байна, хүндэ-
[...]айндэрөөр!
[...]ий амаршалга
[...] байгаа һэн.
[...] зал дүүрэжэ,
[...]н эндэхи гоё
[...]байдалые сэдь-
[...] хаража, та-
[...]улзажа, амар
[...]нэ. Оршон
[...]ойл һайндэрэй
[...] байгаа һэн.
[...]й дунда үндэр
[...]е хүнүүд, олон
[...] түлөөлэгшэд
[...]он жэлнүүдтэ
[...] хүдэлһэн ху-
[...] Арадай Рес-
[...]лэгшэд, СССР-
[...]манайшье рес-
[...]й депутадууд,
[...]ай, Социалис
[...]дүүдшье, гене-
[...]он харагдана.
[...]ушэгэ нэгдэ-
[...]д басаган га-
[...]айгаар ми-
[...] амар мэндэ,
[...] Мүнөөдэрэй
[...]аршалнабди!»
[...] амаршалха-
[...]ьга ташалга
[...]хэмшэдэй зо-
[...]идхэгдэһэн энэ
[...]өөдэр үндэр
[...] барижа бай-
[...]ымнай бүхы
[...] бүлэг болон
[...]удэшэ тэдэнэр
[...]олнуудайнгаа
[...]ажа, һанаа-
[...]ргаагүй, харин
[...] хүдэлхэ ушар
[...]ын үедэ хүн
[...]э хүгжэм зо-
[...]эн эрилтэдэ
[...]жо «харюу-
[...] эндэ сугла-
[...] ташалгада ха-
[...] болоо һэн.
[...] түлөб гүрэ-
[...]рденто оперо
[...] академическэ
[...] республикын-
[...]үүдай зохёол-
[...]ээ. Энэ үдэшэ
[...]дени болон
[...]ын гүрэнэй
[...]дно-симфони-
[...] оркестр ха-
[...] оркестрые мэ-
[...] СССР-эй Гү-
[...]уреат, РСФСР-
[...]ист Александр
[...]айлов хүтэл-
[...]итор, РСФСР-
[...]ст Жигжит Ба-
[...]рэй баярай
[...]естрэй гүйсэд-
[...]ерт эхилбэ.
[...]й ССР-эй га-
[...] Доржо-Ханда
[...]э энэ компо-
[...]ы дуунуудые
[...] зоной альга
[...]аа сэсэгүүдтэ
[...]үдэшэ дуушад
[...]дтамнай сэсэ-
[...] барюулагдаа,
[...]е эхэнэрнүүд,
[...]ой үбгэд, хүг-
[...] хөөрхэн ухи-
[...]а сэсэгүүдые
[...]лдагшадта ба-
[...] баясхалангаа,
[...]үүлжэ байгаа
[...] Баатар Буда-
[...]уд Пурбо Да-
[...] Ирдынеевэй
[...]охөө. Ленин-
[...]атори һаяхан
[...] мүнөө суута
[...]лективтэ дуу-
[...] Татьяна Шой-
[...] залуу ком-
[...] Дамирановай
[...]гоё дуунуудаа-
[...] буряад зоной
[...]гжэмдэ дура-
[...] яһатанай

сэдьхэл талархал зэлһэн Анатолий Андреевэй зохёоһон дуунуудые дуулаба.

— РСФСР-эй габьяата артист Вячеслав Бальжинимаев дуулаһан,—гэжэ сонсоохолые суглаарһадай альга ташалгаар угтеже, мэдээжэ дуушан Анатолий Андреевэй «Жаран һайнһай жаргал», Сергей Манжигеевэй «Шамхандаа» гэжэ дуунуудые шэхэндэ шэнхинэмээр гоёор лэ гүйсэдхэбэ.

Анатолий Андреевэй бэшэһэн «Хани нүхэд», Базар Цырендашиевай зохёоһон «Уулзалга» гэжэ дуунуудые театрай дуушан Елена Шараева дуулаба.

Залуу композитор Дарима Шагдаровой бэшэһэн «Хабарай дуун» болон бусад композиторнуудай зохёолнуудые РСФСР-эй габьяата артист Болот Бороев гүйсэдхэбэ.

Буряадай гүрэнэй филармониин дуушан, Сочи хотодо 1989 ондо болоһон Бүхэсоюзна конкурсын дипломант Александр Аракшаев бэлигтэй композитор Виктор Усовичой дуунуудые дуулажа, суглаагшадта, композиторто өөртэнгшье баяр асарба.

Концертын хоёрдохи хубида залуу композитор Баир Дондоковой оркестртэй хамта фортепьяно дээрэ гүйсэдхэхэ концерт зэдэлбэ. Энэ зохёолые фортепьяно дээрэ РСФСР-эй габьяата артистка, бүхэсоюзна, уласхоорондын олон конкурснуудай лауреат Дарима Линховоин гүйсэдхөө. Оркестрын ба манай мэдээжэ гүйсэдхэгшын уран бэлигээр залуу композиторай зохёол амжалтатайгаар гүйсэдхэгдэжэ, тэрэниие хүн зон үнэн зүрхэнһөө амаршалаа. Зал соо һууһан композитор бодожо, суглаагшадта баяраа мэдүүлбэ. «Энэ зохёолоо композитор Дарима Линховоиндо зорюулаа» гэжэ концертые хүтэлэгшын мэдээсэхэдэ, бидэ бултадаа баяраа мэдүүлэн, альга ташажа, амаршалбабди.

Концертын үргэлжэлхэ бүри шэнэ дуушад, шэнэ зохёолнууд «гаража» байна. Дуушадай олон конкурснуудта лауреат болохо эл жаргалда хүртэһэн, РСФСР-эй габьяата артистка Ольга Аюрова ганса манай эндэ бэшэ, Москвадашье мэдээжэ болоһон гэжэ энэ үдэшэ бидэ үшөө дахин ойлгобобди. Тэрэ үдэшэ дууша басаганаймнай гүйсэдхэлгэнь онсо һайханаар зэдэлбэ. Орон доторой эрхим зал соо тэрэнэй уран [illegible] хоолойнь хэзээ хэзээнэйхиһээ һайханаар зэдэлээ гэжэ һанагдаа һэн. Дарима Линховоин фортепьяно дээрэ наадажа, Ольга Аюрова Базар Цырендашиевай «Хани нүхэр» гэжэ уу дуулаа, удаань дууша басаган Базар Очировичай «Түрэһэн нютаг», «Уянга» гэжэ дуунуудые оркестрын хүгжэмтэй ниилүүлэн гүйсэдхэбэ.

Хэзээ нэгэтэ арадай артистнуудай зэлжээн ерэ гэжэ хүн зоной хүлеэһэниинь зүбтэйшье юм ааб даа. «Дуутайхан суутайхан» Буряад тоонто нютагаа дэлхэйн олон оронуудта суурхуулһан эрхим бэрхэ дуушадые концертдэ ерэһэн хүн зон онс баяр, баясхалантайгаар угтаба. СССР-эй арадай артист Даржаб Дашиев Гур Дашапыловай бэшэһэн «Буряад ороной соло» гэжэ дуу суглаагшадта бэлэглэбэ.

«Эжымни намайгаа зэрээрэй» гэһэн Сергей Манжигеевэй дууе гүйсэдхэлгэ хүнэй зүрхэ сэдьхэл дайраһан байха. Энэ дэлхэй дээрэ ябаһан сагтаа «Эжымни майгаа хүлисөөрэй», «Эжымни намхандаа этигээрэй» гэһэн сэдьхэл бодолоо бөөмэжэ ябадаг һэн тула суута дуушанай дуулаһые шагнахаа, композиторто болон энэ дуунай үгэнүүдые бэшэһэн поэт Солбон Ангабаевта баяр хүргэжэ альга ташаа һэн бэзэ.

Үдэрһөө үдэр, жэлһээ жэлэй бүри шэнэ амжалтануудые туйлажа, алдар суугай шэнэ — шэнэ табсангуудые дамжан, түрэл Буряадаа суурхуулжа ябаһан, һаяхан СССР-эй арадай артистын нэрэ зэргэ хүртэһэн Галина Шойдагбаевае хүн зон онсо ехэ баяртагаар угтаа. Үни удаан замхашагүй «ядаһан» альга ташалгын удаа дуушан Анатолий Андреевэй, Юрий Ирдынеевэй дуунуудые гүйсэдхэбэ. Зулгы һайхан зунай үеын Буряад ороннемнай һануулһан шэдитэ хүгжэмэй, ямаршье хүнэй сэдьхэлые хүдэлгэхэ ирагуу һайхан хоолойн зэдэлээндэ абтаһан мянга гаран хүн зон зал соо һууһанаашье мартаһан хэбэртэй аниргүй. Удаань шэхэ дүлиирмэ альга ташалган, сэсэгүүд, сэсэгүүд, сэсэгүүд...

Дабташагүй элдэб угалзануудаар шэмэглэгдэһэн хара хилэн буряад дэгэлтэй СССР-эй арадай артист Ким Базарсадаев концертын һүүл даран дуулаба. Энэ дуушанай дуулахые шагнажа һуухадаа, урдань олон жэлнүүдтэ Буряад оронoо суурхуулһан Бадма Балдаков, Лхасаран Линховоин гэжэ алдарта дуушадаа һанан һанан дурдажа, тэдэнэй бэлигтэй шаби мүнөөдэр буряад соёлойнгоо түгые олон тоото нүхэдтэйгөө хамта саашадань дээрэ үргэжэ ябана гэжэ мэдэрхэдэ, сэдьхэлэй һаруул сэлмэг болоходол гээ һэн. Баас хоолойтой Базарсадаевнай Сергей Манжигеевэй «Яралтай харгы», «Дэлхэй минии альган дээрэ», Базар Цырендашиевай «Мэдэбэлби» гэжэ дуунуудые залай сонхын шэлэй жэнгирэн шэшэртэр дуулана һэн.

Концертшье дүүрэжэ, зал соо хүнүүд хүл дээрээ бодоһой, артистнарые, оркестрые, композиторнуудые удаань альга ташалгаар амаршалба. Хүн зоной шарайда баяр жаргал гэрэлтэхэдэл гээ һэн.

Манай буряад соёлой һайндэр тухай бэшэхэдээ, эндэ гүйсэдхэгдэһэн дуунуудай үгэнүүдые бэшэһэн уран зохёолшод тухай бодожо, баяр хүргэжэ һууһанаа нюуха аалши? Тэдэнэй нэрэнүүдые бултыень дурдаха дуран хүрэнэ. Концертын үедэ манай уран зохёолшодой —Цэдэн Галсановай, Георгий Дашабыловай, Владимир Петоновой, Цырендондог Хамаевай, Баатар Батоевой, Гунга Чимитовэй, Цэдэнжаб Жимбиевэй, Дондог Улзытуевай, Цырендулма Дондоковагай, Николай Дамдиновай, Дашн Дамбаевай, Солбон Ангабаевай, Матвей Чойбоновой нэрэнүүдэй дурдагдахада, арад зондоо мэдээжэ болоһон зохёолшоднай энэ һайндэртэ хабаадалсажа, нилээд ехэ хубитаяа оруулба гэжэ һанагдаа һэн. Игээд ерэхэдээ, тэрэ болоһон үдэшэ миин ганса буряад хүгжэмшэдэй, дуушадай тоосоон болоо бэшэ, олон тоото уран зохёолшоднай мүн лэ баһа эндэ хабаадаһан, амжалтыень хубаалдаһан болоно бшуу.

Энэ һайндэртэ хабаадажа, түрэл арадайнгаа эрхим хүбүүд басагадай бэлиг шадабарида баясажа, сэдьхэлдээ омогорхолой гэрэл бадаруулжа гараһанаа нюунагүйб, нүхэдтөө, нютагаархиндаа шадахысаа хөөрэхэ хүсэлэнтэй тэндэһээ гараа һэм.

Концертын дүүрэмсээр, хүшэгын саана оркестрэй дирижер Александр Михайловтай уулзажа хөөрэлдэбэбди.

СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, РСФСР-эй арадай артист, дирижер Александр Георгиевич Михайлов:

— Мүнөөдэр боложо үнгэрһэн концерт танай республикын хүгжэмшэдэй, дуушадай бэлиг шадабарине гэршэлбэ. Оюун бэлигтэйшүүл олон лэ байна даа. Эндэ би ганса арадай артистнууд тухай хэлэнэ бэшэб. Жэшээнь, танай Ольга Аюрова гэжэ дуушантай түрүүшынхээ уулзаба гээшэб. Эрхим бэрхэ дуушан, иимэ хоолойтой дуушад олон бэшэ, дуулахыень шагнахэ гээшэ урма баяр түхөөнэ. Дуушан бүхы арга боломжонуудаа харуулжа үрдөөгүй. Иимэ бэрхэ хүнүүд ниислэл хотодо, ехэ ехэ гастрольнуудта хабаадалсажа байха ёһотой. Энэ хэрэгтэ туһалха гээшэ бидэ бүгэдын хэрэг гэжэ һанабаб,—гэжэ маэстро хөөрэнэ. — Мүнөөдэр гушаад шахуу зохёол гүйсэдхэгдэбэ. Зохёол бүхэниинь өөрын дабташагүй маягтай, богонихон саг соо тэдэ бүхэнэй хүгжэмые шудалжа, гүйсэдхэхэ, нэгэ дууһаа нүгөөдэдэнь тэрэ дороо орохо гээшэ бэлэн бэшэ байдаг, оркестрэймнай хүгжэмшэд һаядаа иимэ ехэ бэрхэшээлдэ ороогүй, тиигэбэшье дуушадтай, композиторнуудтай үгээ ойлголсожо, мүнөөдэр олоной урда гараба гээшэбди. Концертын программа һайнаар табигдаһаншье һаа, мүнөө үе сагай эрилтэнүүдые анхарха шухала. Композиторай түс зохёол соо табиһан зорилгые зүбөөр ойлгожо тайлбарилхань бидэндэшье бэлэн бэшэ байдаг даа.

Эндэ дирижерэй үүргэ сэгнэшэгүй. Дуулажа байһан хүн али хиртэдэ амяа абахаб, сэдьхэлэйнь байдал ямар бэ гэжэ али тодсор мэдэжэ байха ёһотойш, ушар боложо, харасатайнь дайралдабал, «бэрхэш даа, зүб дуулажа байнаш» гэһэн тэмдэг үгэжэ, дэмжэхэ гээшэ юутэб? Дирижер хүн дуушанай хоолойнь, бэлигэйнь арга боломжонуудые бүрин дүүрэнээр мэдэжэ, тэдэнээ үлөөнгүй шагнагшадта дамжуулхынь тула оролдохо ёһотой. Харин бидэ, манай оркестрэйхид, танай артистнуудтай миин лэ хоёр дахин репетици хэхэ аргатай байбабди. Тиигэбэшье, минии һанахада, концерт һайн үнгэрөө...

Буряад хүгжэмэй һайндэртэ ерэһэн зарим хүнүүдтэй уулзажа хөөрэлдэһэнөө уншагшадтаа дуулгая:

Кинорежиссер Арья Дашиев: Юу хэлэхэб, мүнөөдэр бултанаймнай баяр болобо гээшэ. Олон залуу артистнарнай үндэр нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэһэн байна. Ехэ баяртайб...

АПН-дэ монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг «Октябриин туяа» журналай хүдэлмэрилэгшэ, монгол журналист Ш. Нэмхбаяр: Аха дүү буряад арадай артистнарые шагнаха гэжэ тусхайтаар гэр бүлэтэйгөө зорижо ерэһэмнай тэрэ. Богонёор хэлэхэ гэбэл, эрхы хургаяа харуулха байнаб. Минии үниинэй танил «ардын» дуушан Ким Базарсадаев урдынхидаал адли дабташагүй! (гэжэ хэлээд, үшөө дахин эрхы хургаяа харуулба).

Волгоград хотодо ажаһуудаг, отставкада гараһан подполковник Цыбик Будаев: мүнөөдэр Волгоградаа бусаха гэжэ ябаһан аад, нютагаймнай артистнар, хүгжэмшэд ерээ гэжэ дуулаад, үлэһэн байгааб. Юу хэлэхэб, манайш хүбүүд, басагад «омаргүй» байна даа. Нютагаа бусаад ерэһэндэл болобоб.

РСФСР-эй Хэблэлэй болон олониитэдэ мэдээсэл тараалгын министерствын таһагые даагшын орлогшо Г. Г. Чернышев:

Иимэ концертдэ һүүлэй сагта ерэһэнээ һананагүйб. Ямар ирагуу гоё хүгжэмтэй, ямар бэрхэ дуушадтай гээшэбта! Иимэ ехэ һайндэртэ уриһандатнай баяр хүргэнэб.

СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, отставкада гараһан генерал-майор А. С. Шаракшанэ:

— Юу хэлэнэ гээшэбта! Шагнажа һуухадаа, нютагайнгаа бэлигтэйшүүлээр омогорхожо, саашадаа түрэл һайхан Буряад оромнай һалбаран хүгжэжэ байг лэ гэжэ бодожо һуугааб. Бэрхэт даа, шэнэ үеын хүнүүд, үнэн зүрхэнһөө омогорхоноб...

* * *

Удаадахи үдэрынь декабриин 1-дэ манай композиторнууд болон дуушад Композиторнуудай Бүхэсоюзна байшанда үшөө нэгэ концерт үгэһэн байна.

Энэ концертдэ СССР-эй Президентскэ Соведэй гэшүүн, СССР-эй соёлой министр Н. Н. Губенко ерэһэн байна. Министр Гэлина Бадмажаповна Шойдагбаевае СССР-эй арадай артистын үндэр нэрэ зэргээрнь үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, шэнэ амжалтануудые хүсэбэ.

Манай ахамад композиторнуудай нэгэн, РСФСР-эй арадай артист Жигжит Абидуевич Батуевые 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан министр Н. Н. Губенко амаршалаад, элүүр энхэ ябахыень үреэһэн байна.

Буряадай хүгжэмэй үдэшэнүүдтэ РСФСР-эй Композиторнуудай Холбооной правлениин секретарь В. И. Казенин хабаадалсаа.

РСФСР-эй арадай депутат, Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ С. Н. Булдаев, РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай таһагые даагша, СССР-эй арадай депутат А. М. Беляков, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. К. Агалов, Г. Н. Манжуев, КПСС-эй Буряадай рескомой секретарь Л. Ч. Нимаева, республикын соёлой министр Н. Ю. Мэдуев концертдэ байлсаа.

Р. ГАРМАЕВ.
Манай тусхай корр.

Хүнэй нэрэ хүндэ

ИИГЭЖЭЛ НЭРЭЕЭ ГУТААНА БШУУ

Энэ ушар байгша оной ноябрийн 25-да Улаан-Үдэ хотын ногоон дэлгүүрэй хажууда болоо һэн. Үдэһөө урдахана зээ басагантаяа хүтэрэлдөөд, тиишэ ошожо ябабабди. Дэлгүүрэй хойто таладахи аралжаа наймаанай талмай хүрэжэ ябатарнай, хүн зон гэнтэ хөөрсэгэнэлдөөд, хараһан тээшэнь харахадамнай, юрын хубсаһатай залуухан хоёрород хүбүүд дублёнко дэгэлтэй, үндэр һүсытэй сабхи үмдэһэн, хүхэ үнгэтэй, томошог һаршаганадаг пакет тэбэриһэн гүлмэр залуу буряад шарайтай басагые асфальт дээгүүр шууяса шэрэжэ ябаба. Тэрэ басагахан хэды арбаганаба, гэдэргээ таталдабашье, томо хүбүүдэй хүсэндэ юуншье болонгүй, монсогор харахан нюдэнүүдээрээ, «абарыта, аршалыта!» гэжэ гуйһандал, хаража ябаба. Гайхалтайнь гэхэдэ, басаганай аманһаа нэгэшье үгэ дуулдаагүй. Харин тэрэниие шуумайса шэрэжэ ябаһан хүбүүдэй шэг шарай одоо дайшалхы нэгэ даабари дүүргээд, «хэлэ» бариад ябаһандал, амаргүй омогтой, хүхюун харагдаа бэлэй. Энэ үедэ хаанаһаашьеб гэнтэ сэрэгэй хубсаһатай мэгдүү һэгдүү хүн тэдэнэй хажууда гүйжэ ошоод, басага хамгаалжа абаха һэдэлгэ гаргаба. Хүбүүдтэй угзаралдаадшье абаба. Зүгөөр энэ хүн тэрэ басагандал анир гүй бэшэ, харинород хэлээр тал-мул дуугархань дуулдаба. Хүбүүд офицерһээшье гайхангүй, нэрэ зэргыеншье (подполковник) хүндэлэнгүй, харин «олзодоо» урмашажа һогтошонхой хэбэртэй. Офицер хажуу тээшээ харасгаан, зондо хандана. Ушарынь ойлгон гэһээмни, эдэмнай Монгол ороной хүнүүд байшоо. Хэлэ амаяа ойлголсожо ядаа. Тэрэ басаган офицер хоёр хамта ябаһан байгаа. Тиигэжэ ябатараа, бэе бэеэ алдаад, иигэжэ уулзаа. Монгол офицерэй гуйлтаар ушарыень мэдэхэ гэжэ хүбүүдтэ хандабаб. «Аралжаа наймаа хэжэ байгаа,— гэжэ тэдэ харюусаба. «Эхэнэр хүниие угайдхадаа, иигэжэ бү бузарлыт. Энэтнай зэмэтэйшье юм һаа, хоёр хүлтэй хүн ха юм, юундэ шэрэшэоо зомта? Гадаадын ороной хүн янзатайл. Ойлгыт, хүбүүд, аягүйл»,— гэжэ гайхаһанаа хэлэхэдэмни: «Хүсэ хэрэглэхэ эрхэтэй зомди»,—гэбэ.

Эрхэншье хаана байһан юм. Хараһаар мэдэхээр бэшэ һэн. Иигэжэ хэлээд лэ, хүбүүд тэрэ эхэнэрые милициин таһаг абаашахамнай гээд, ногоон базаар уруу ерошоо һэн.Ород хэлэ муутай монгол офицер үйлсэдэ гансаараа үлэшөөд байхадаа, хэлыемнай мэдэхэ хадаа, бидэндэ туһалыт гэжэ намайе гуйгаа бэлэй.

Улаан-Үдын Советскэ райгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай 7-дохи кабинет соо бултантайнь уулзажа, хэнэйнь хэн юун байһаниие мэдэхэ болоо һэм. Тэрэ басагые базаар соохи таһаг соо абаашажа, нэгэ жаа бариад, удаань милициин машинаар таһагтаа асараа. Зургаан наһатай үхибүү дахуулжа ябаһан би тэдэнэрэй нэгэ хуби шэнги болгогдошонхой, сээрһа данса соогуурнь «оршуулагша» гэһэн нэрэтэйгээр оруулагдашаба янзатайб. Тиихэдээ муу юумээр һонирхоһондоо эндэ зуураа бэшэб. Монгол орондо хэзээ нэгэтэ оршуулагшаар хүдэлжэ байһан хадаа, хэлэ амыень ойлгохо байһандаа, хүлеэгдээгүй ушарта ороһон монгол нүхэдтэ туһалха һанаатай, гүйлтыень тогтоон абаһамни тэрэ һэн.

7-дохи таһаг соо танилсанабди. Подполковнигой ажалайнгаа хэрэгээр Улаан-Үдэ ерэхэ болоходо, танилайнь басаган ерэлсээ ха. Тиигэжэ энэ жэлдэ медучилищи дүүргээд, хүдэлжэ байһан Байгалаа басаган Улаан-Үдэ түрүүшынхиеэ ерэһэн байгаа. Тэрэниие бариһан хоёр хүбүүд рапорт бэшэхэдээ, аралжаа наймаа хэхээ ябаа гэжэ һэжэглэе. Өөрынгөө хэрэг дүүргэһэн тэдэнэр «олзоёо» мүрдэгшэдэ тушаагаад, ябашоо һэн. Хоёр часай хугасаа соо үргэлжэлһэн мүрдэлгэ хуулиин ёһооршье һаа, дан удаан, шашагаар хэгдээ. Мүрдэгшэ А. Н. Очировай урдахи стол дээрэ басаганай барижа ябаһан пакедэй һэжэрэгдэхэдэ, үбэлэй нэгэ сабхи, малгай, мохер хоёр шарф, нэгэ спортивна костюм, 178 түхэриг (рубль) мүнгэтэй кошелек тэндэһээнь унаа һэн. Спортивна костюм сабхи хоёрые басаган өөрөө үмдэжэ ябааб гээ. Шарфнуудые эндэ худалдажа абаа.

СССР-эй Верховно Соведтэ спекуляцитай тэмсэл шангадхаха тухай хуули ноябриин 4-дэ абтаһан байна. Үнихэнэй гарахаар болоһон хуули һэн ааб даа. Зүгөөр бусад хуулинуудтамнай адляар шабардашоогүй һаа, тон хэрэгтэй документ гэжэ харагдаха зэргэтэй. Аралжаа наймаантай тэмсэхэ, зорюута эд бараа хэдэ дахин үнэтэйгөөр худалдаха ябадалай түлөө харюусалга дээшэлүүлхэ саг болонхой гэжэ, бүгэдэ мэдэнэбди. Теэд тодорхойлходо, **ямар аргаар, хайшан гэжэ** гэжэ хэн мэдэнэб. Республика, илангаяа Улаан-Үдэ соомнай эд бараанай дэлгүүрһээ гадна алхам бүхэндэмнай шахуу наймаа дурадхажа ябадаг хариинше оронуудай (Хитад, Монгол, Вьетнам), мүн өөһэдымнайшье хүнүүдтэй яажа тэмсэхэб? Үдэрһөө үдэртэ доройтожо байһан байдалтай совет зондо дутахагүй юумэнь үгы шахуу. Заримдаа үнэтэйшье сэнгээр һаань, олдоһон юумэндэ, жэшээнь, гутал, баярлахаш. Магазиндамнай байха бэшэ. Хүл нюсэгөөр ябаха гүбди. Хэдыгээршье һаань, худалдажа абаха баатай болонобди. Харин иимэ аргын үгы болошоо һаа, яаха зонбибди? Али байдалнай һаяар һайжаржа, магазинуудтамнай юумэн элбэгжэхэ юм гү...

Зүгөөр бэшэжэ байгаашамни энэн тухай бэшэ. Манай милициин аралжаа наймаа хэһэн монгол эрхэтэниие абаашажа, хэдэн час соо мушхоод, абажа ябаһан юумыень мүнгэнтэйнь, бүгэдыень һөөргэнь үгөөд табихадань, хэндэ һургаал болооб? Зэмэтэ хүн зэмээ эдлэжэ һуугаа юм бээзэ, харин талада ябаһан үхибүүтэй би... Харида гараад ябахада, хэлэ ама мэдэхэ, ойлгохогүйһөө муу юумэн байдаггүй.

Монголшуудшье тэрэ үдэртөө нютагаа бусаа һэн. Харин үйлсөөр шэрүүлжэ ябаһан залуухан эхэнэрэй дүрсэ, шэг шарай, нюдэдынь намда мартагданагүй. Хулгай хэһэндэл 2,5 час соо мушхүүлжэ гараһан тэрэ эхэнэр Совет гүрэн үшөө ерэхэ гээшэ гү? Үгы ха даа. Ой ухаандаа хүрэтэрөө айгаа, мэгдээ янзатай һэн. Саашанхи ажабайдалдаа Байгалаа һайн һургаал абаа.

Саашанхи тобшолол гэхэдэ, үйлсэдэхи тэрэ үйлэ хэрэг олоной нюдэн дээрэ болоһон хадаа хараһан, үзэһэн хүнүүдэй зүгһөө элдэбээр сэгнэгдэхэ байгаа һэн. **Нэгэдэхи хүн** (наһатай): «Яагаа айхаар саг болошоо юм бэ? Сэгээн сагаан үдэр иимэ залуухан басагадыемнай шэрээд ябашадаг болобо гээшэ гү?». **Хоёрдохи хүн:** «Иинэр гушаад онуудһай ерэхэ бэшэ аал даа. Эдэ хаража байгшадай дундаһаа тэрэ басагые хэнэйшье хамгаалхаяа һэдэхэгүйнь гайхалтайл. Нэмһаал саагуур, наранһаал наагуур юм хаш».

Эдэнэрэй иигэжэ дуугаралсахань гайхалтай бэшэ һэн. Граждан хубсаһатай хоёр томо хүнэй нэгэ жаахан эхэнэрые шэрэжэ ябахые хараһан хүн бүхэн өөрынхеэрээ ойлгоо ха юм. Монгол офицерые хүтэлхэ үедэл, тэдэ хүбүүдэй хэд юуд байһаниинь мэдэгдээ һэн. Тэдэ арадай депутадуудай Советскэ районно Соведэй дотоодын хэрэгүүдэй таһагай залуу хүдэлмэрилэгшэд байгаа. Мүрдэлгын отделениин ахамад мүрдэгшэ Л. А. Обарчуугтай энэ асуудалаар хөөрэлдэхэдэмни: «Залуу хүбүүдые дан үйлсэһөө абадаггүйлди даа. МВД-эй дэргэдэхи һургуули дүүргээд ерэдэг. Заабари абаа юм бэзэ. Би мүрдэгшэдэйнгөө түлөө харюусаха эрхэтэйб. Мүрдэгшэ Анатолий Очиров үшөө хүсэд дүршөөдүй, залуу мэргэжэлтэ. Тиимэһээ сагаа хэтэруулжэрхёо юм байна»,— гээ һэн.

Теэд тиигэбэ ябашье тэдэ хүбүүд эндэ совет милициин бодото нюур харуулаа. Үдэрһөө үдэртэ ургажа байһан гэмтэ ябадал тухай МВД-гэй мэдээсэлнүүдые республиканска газетэнүүдтэ уншанабди. Үнгэржэ ерэхэдээ, милиционернүүднай өөһэдөө гэмтэ ябадал гаргана. «Правда Бурятии» газетэ һая Хойто-Байгалда болоһон ушар тухай мэдээсэһэн байна. Түрүүшынгээ алхамые иимэрхүүгээр эхилһэн залуушуул саашадаа юушье хэжэ болохо гээд һанагдана. Эдэ хоёрой тэрэ эхэнэрые шэрэжэ ябаха үедэ хэдэн хүнэй байранууд тоногдожо, машинанууд хулгайгаар унагдажа байһаниинь сохом. «Энэ басага шэрэжэ ябанхаар, ёһотой хулгайшадтаяа, хулиганудтай тэмсэхэеэ яанаб даа»,— гэжэ эдэнэрэй милиционер байһаниие һүүлдэнь мэдэһэн нэгэ хүн хэлэжэ байгаа бэлэй.

Милициин хүдэлмэрилэгшэд спекуляцитай тэмсэхэ ёһотой. Хэһэн алхамынь, абаһан хэмжээниинь бусадта жэшээ болохоор хэгдэхэ зэргэтэй. Харин энэ баримта ногоон дэлгүүрэй хажууда арба-хорёороо аралжаа наймаа хэжэ ябаһан монголшуудташье, манайхиндашье ямаршье һургаал болоогүй. Харин гансал совет милициин **нэрэ хүндые доройтуулаа** гэжэ һанагдана. Би Монгол орондо ажаһуугааб, ГДР, ЧССР-ээршье ябаа һэм. Зүгөөр иимэ эшхэбтэр зүйл хараагүйб. Манай ороной эрхэтэд харин оронуудаар наймаа хэдэггүй бэшэ бшуу. Энэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Уншагшадай энэ бэшээшыемни наймаалагшадые үмөөрһэн зүйл гэжэ ойлгохогүйе гуйнаб. Хуули ёһыемнай эбдэжэ ябагшадтай тэмсэл бусуушаана бэшэб. Зүгөөр бүхы юумэндэ ганса уялгата албаяа «үлүүсэ» дүүргэхэһээ гадна оюун бодолой, һэшхэл зүрхэнэй, хайшан гээ һаа дээрэб гэжэ шэбшэжэ, сэгнэжэ үзэхэ сэнэг хэрэгтэй. Эндэ мораль болон этикын талаар тон нарин ойлгосо шухала. Милици амиды хүнүүдтэй хүдэлдэг албан ха юм. Ямаршье гэмтэ ябадал хэгшэ нэн түрүүн **Хүн** гэжэ харгадаха зэргэтэй. Нойтон мүнсэ шэнги ябаһан милиционер тэхэрюулэшэгүй юумэ хэжэрхёод, тархияа тоншон һуужа болохо...

...Улаан-Үдын ногоон дэлгүүр дээрэ аралжаа наймаан үргэлжэлһөөр. Үсэгэлдэршье, мүнөөшье монголшууд тэндэ олон зандаа байһаар.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

ОЛОНОЙ ТҮЛӨӨ ОРОЛДОНО

Бага һууринуудые һэргээн хүгжөөхэ талаар хүдэлмэри эндэ тэндэ эмхитэйгээр хэгдэнэ гэжэ дуулдадаг болонхой.

Тарбагатайн райондо Барыкино-Ключи гэжэ багахан һуурин бии. Тэрэниие һэргээн хүгжөөхэ талаар хүдэлмэриин эхи табигшадай нэгэн «Советская Россия» колхозой 2-дохи отделениие эрхилэгшэ, райсоведэй арадай депутат, коммунист Гавриил Павлович Клементьев болоно.

Нэн түрүүн энэл хүнэй эсэшэ сусашагүй оролдолгоор шэнэ гэрнүүд, фермын байшангууд бодоно гээ һаа, алдуу болохогүй. Арадай депутат һунгагшадайнгаа этигэл найдабарииень харюулха, захяануудынь бэелүүлхэ хэрэгтэ аһан шадалаараа оролдодог, олондо хүндэтэй болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: арадай депутат Г. П. Клементьев.

В. ПЛУТТЫН фототекст.

АМЯАРАА ЯҺАТАМДИ ГЭНЭ

Дунда Азида локай гэжэ 100 мянга шахуу зон бии юм. Тэдэнэй элинсэгынь Волго мүрэнһөө зүүлжээ оршодог нэгэ нютагта һуужа байһанаа, 15 зуунай һүүл, 16 зуунай эхин багаар Дунда Ази нүүжэ ерэһэн байна. Эдэнэй олонхинь мүнөө Таджикистанда һуудаг. Хэлэниинь узбек хэлэндэ дүтэрхы, нюур шарайньшье, ёһо заншалыньшье узбегүүдтэ адли тула паспортдань тэдэниие «узбек» гэжэ бэшэдэг. Һургуулида узбек хэлэн дээрэ ном үзэдэг. Урдань тэдэнэр һэеы гэртэ һуудаг байһанаа, мүнөө шабараар бариһан гэртэ байдаг юм.

Теэд эдэнэр бэеэ дааһан амяараа яһатамди гэжэ мүнөө хэлэдэг болонхой. Тиигээд национальна мэдэрэлынь тиимэ байжа, амяараа нэрэтэй хадань, тэдэниие узбегһээ ондоо, тусгаар яһатан гэжэ мэдэрхэдэ яаха юм гэһэн асуудал гарана. Тиигээд энээн тухай гуйлта хэжэ, тэдэнэр Таджигай ССР-эй Верхозно Соведтэ хандаһан байгаа. Теэд энэ асуудалаар байгуулагдаһан комиссиин гэшүүд локай зониие узбек арадай нэгэ угсаатаниинь гээшэ гэжэ мэдэрһэн байна. Харин Республикын соёлой жаса гэдэгтэ хандаһаниинь, локай зоной үхибүүдые түрэл хэлэн дээрэнь һургадаг болохо, түүхэ, аман зохёолыень зааха хэрэгтэй гэжэ тэндэнь мэдэрһэн байна. Локай зоной түүхэ болон этнографиин музей байгуулха зорилгоор мүнгэ зөөри суглуулагдажа байна.

Магад, саашадаа локай зон амяараа яһатан (народность) гэжэ хуулита ёһоор мэдэрэгдэжэшье болохо. Юрэдөөл, Сталинай үедэ манай орондо хамтадаа 60 наци ба үндэһэ яһатан бии гэжэ хэлэгдэдэг байгаа һаа, мүнөө тэрэ списогынь ходо нэмэгдэжэ байна бшуу.

Юрий КУШКО,
АПН-эй тусхай корр.
Султанабад—Душанбе.

АХИЛЫН САНАҺАА

ТАСС · АПН

[УЛААН-]БААТАР. Монголдо һая байгуулажалай биржэдэ хүн буридхэлдэ [...] МОНЦАМЭ мэдээсэбэ. Хүдэл[...]лэй асуудалые туһалхын тула [...]ай хуралай үүс[...] шэнэ эмхи бай[...]һэн. Хуулита мэ[...]ёһоор, мүнөө үе[...] 300 мянга ша[...]эрнгүйшүүл тоо[...] Тэдэнэй горитой[...] Улаан-Баатарта Ниислэлэй про[...] предприятинууд болон ажахынуудтахи хүдэлмэриин сүлөө газарнууд тухай үнэн зүб мэдээнүүдые суглуулжа, эрилтэдэнь таарагтай арга боломжодонь хаар саг үргэлжын гү, саг зуурын ажал хүдэлмэри гүйшүүлдэ олгоходо туһалха гээшэ тус биржын гол зорилго болоно. Гадна хүдэлмэригүй хүнүүдтэ хэмжэ үзүүлхэ хэрэгтэ, хүдэлмэриин шэнэ газарнуудые бии болгохо зорилгоор бага предприятинууд болон кооперативуудые хүгжөөлгэдэ тус биржэ мүнгэ молхо юм.

МНРП-гэй нэрэ хүндэ хараа байса буурана,— гэжэ партиин ЦК-гай һая болоһон пленум дээрэ МНРП-гэй ЦК-гай гэшүүн К. Зардыхан хэлээ һэн. Тэрэнэй хэлэһэн үгэ «Үнэн» газетэдэ һая толилогдобо. МНРП-гэй ажал ябуулгын теоретическэ үндэһэ [...]үүрине хубилгаха хэрэгтэй. Тиигэбэшье бидэнэй олонхимнай марксизм-ленинизмын һургаалые урдынхинаал баримталһан зандаа гэжэ партиин үзэл сурталай һо-алаар хүдэлмэрилэгшэ тэмдэглэбэ. Хожом ямар һургаал баримталдаг болохо юм гэжэ арсалдаһанай хэрэггүй. Хэрбээ үнэн зүб үндэһэ һуурини табигдаа һаа, общество тодорхойлолго олохо гээд хэлэһэн байна.

Үндэһэ яһатаниие һэргээлгэ, хүнүүдые богоолшолгоһоо сүлөөлэлгэ, эрхэтэдэй социальна эрхэнүүдые хангалга шухала зорилго болоно гэжэ Зардыхан тэмдэглэбэ. Эдэ зорилгонуудые яажа туйлахаб гэһэн асуудалда харюу үгэхэ аргатай парти хэрэгтэй.

Тэрэнэй һанамжын ёһоор, хожомоо МНРП-гэй тала барилгашадые, элдэб холбоонуудые, хүдэлөөнүүдые нэгэдүүлжэ, шэнэ парти байгуулха хэрэгтэй. Тэрэниие Монголой Арадай парти гэжэ нэрлэжэ болохо һэн. Энэмнай нютагуудта хүдэлдэг парламентска зүүнэй национально - демократическа парти байха һэн.

ЖЕНЕВЭ. Швейцариин правительство заседани дээрэ Советскэ Союзда эдеэ хоолой талаар яаралтай туһаламжа үзүүлхэ шиидхэбэри баталан абаа һэн. Национальна гуманитарна эмхидэ — Швейцариин корпусто иимэ даабари үгтэнхэй. Ерэхэ долоон хоногто эдеэ хоолой зүйлнүүд Советскэ Союзда эльгээгдэжэ эхилхэ, харин январьда хэдэн арбаад тонно эдеэ хоолой зүйлнүүдые ашаһан автоколонно СССР эльгээгдэхэ юм гэжэ корпусой түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ.

ВЕНЭ. Советскэ Союзда дүн хамта 8 миллиард хүрэтэр шиллингын урьһаламжа үгэхэ тухай совет-австриин правительствануудай хоорондын хэлсээндэ һаяхан гар табигдаа һэн. Хоёр ороной хоорондо худалдаа наймаа саашадань хүгжөөлгэдэ энэ мүнгэн зорюулагдаха юм. Советскэ Союзда хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые ба арадай хэрэглэмжын эд бараа худалдажа абахын тула энэ мүнгэнэй хахад хубинь хэрэглэгдэхэ болонхой.

ЛОНДОН. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые хубаарилгада дутуу дунданууда бии байһан дээрэһээ СССР-эй зарим нютагуудта эдеэ хоолой талаар бэрхэшээлнүүд үзэгдэнэ гэжэ Великобританиин ажал хэрэг эрхилдэг бүлэгоорхидэй орган болохо «Файнэншл таймс» газетэ тоолоно. Советскэ Союзда үлэсхэлэн байдал үзэгдэхэеэ байна, урдынхидаал адли хэмжээнэй продукци үйлэдбэрилжэ байхадань, тэрэниие хубаарилха заншалта гурим буруу һуроо гэжэ тус газетын Москвадахи корреспондент Квентин Пилэй статья соо хэлэгдэнэ.

ПАРИЖ. Һаяхан баярай оршон байдалда Советскэ Союзай «Мемориал» бүлгэмдэ Францын «Дурасхаалай шан» барюулагдаһан байгаа. Сталинай үеын хардалга гүрдэлгэдэ ороһон хүнүүдые хамгаалха хэрэгтэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө уласхоорондын жюри энэ шан совет эмхидэ олгоо. Үнгэрһэн жэлнүүдэй гашуудалта үйлэ хэрэгүүдэй дахин дабтагдахагүйн тула ерээдүйн үетэнэй оюун ухаанай ба соёлой хүгжэлтын аша туһада дурасхаал сахилгада зохёолнуудаараа, ябуулганууд ба үүсхэлнүүдээрээ туһалдаг дэлхэйн элдэб оронуудай түлөөлэгшэд ба эмхинүүд нёдондо жэлдэ бии болгогдоһон энэ шангаар шагнагдана.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

АНДА НҮХЭДТӨӨ АЙЛШААР

— Аха дүү Монголой Арадай Республикын таряашад, малшадтай үни холоһоо хойшо хани халуун барисаатай болоһон Буряад ороной ажалшад хирэ-хирэ болоод айлшалалсажа, дүй дүршэлөө хубаалдажа байдаг болонхой гээшэбди,— гэжэ Ивалгын районой Пригородно совхозой партийна организациин секретарь В. Р. Лумбунов хөөрэнэ.

Хотынгоо ажалшадые эдеэ хоолоор хангажа байдаг тус совхозой ажалшад Сэлэнгэ аймагай «Мандал» гэжэ гүрэнэй ажахытай харилсаа холбоотой болоһоор үнинэй. Эдэнэр жэлэй туршада өөһэд өөһэдтөө ябалсажа, дүй дүршэлөөрөө хубаалдадаг, айлшалалсажа байдаг юм. Илангаяа һүүлэй үедэ ажахынуудай мэргэжэлтэд һонирхоһон асуудалнуудаа шиидхэхэ зорилготойгоор айлшалалсана. Мэнэ һаяхана тус совхозой хүдэлмэритэй, тусхайлбал, ажахын экономикотой дүтөөр танилсаха зорилготойгоор «Мандал» ажахын ахамад агроном Эрдэни-Чулуун түрүүтэй бүлэг мэргэжэлтэд ерэһэн байна. Эдэнэр совхозой теплицэнүүдтэ, малай фермэнүүдтэ хүрэжэ, хүдэлмэритэйнь танилсаһан, һургуули, хүүгэдэй сад-ясли, соёлой гуламтада хүрэһэн байгаа.

— Анда нүхэд болоһон бидэнэр гансашье мэргэжэлтэдэйнгээ харилсаагаар хүдэлмэриеэ хизаарлахагүй гэжэ хэлсээ һэмди. Тиигэжэ соёлой, һуралсалай талаар түйлаһан амжалтануудаа хубаалдажа байха гээд шиидээ бэлэйбди. Мүнөө бидэнэр анда нүхэдтөө ошохо-доо, уран һайханай бүлгэмэй гэшүүдые эльгээхэ болонхойбди. Аяншалгада ошохо совхозой уран һайханай бүлэг 15 хүнһөө бүридэнэ,—гэжэ нүхэр Лумбунов хэлээ һэн.

Эдэнэр гансашье «Мандал» ажахын таряашад, малшадта хүрэхэ бэшэ, мүн Дархан хото, Зүүн-Хараа нютагуудай ажалша коллективүүдэй урда концерт наадаяа дэлгэхэ юм.

Т. БАДМАИН.

Улаан-Үдын аэропортдо ороходо, үдэр һунигүй зон олон, хүлгөөтэй байдаг. Халаанай начальнигууд сүүдхын туршада хүдэлдэг юм. Эндэ Маргарита Викторовна Гончарова, Галина Михайловна Богайчук, Вера Сергеевна Бухольцёва, Галина Викторовна Кожина гэгшэд үнинэй хүдэлнэ. Тэдэнэр халаан соогоо хэдэн мянган зониио үгтажа, һуулгажа ябуулдаг. Тэдэнэй ажал тон харюусалгатай, хүндэтэйшье юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ажалай ветеран М. В. Гончарова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭРХИМ БЭЛЭДХЭЛТЭЙ

Манай республикын хүдөөгэй тсмо промышленна районуудай нэгэн, Прибайкалиин район эдэ үдэрнүүдтэ 50 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэнь. Районойнгоо алтан ой үндэр дээдэ хэмжээндэ үттахын. тэмдэглэхын тула эндэхи хүн зон эһан шадалаараа оролдоно гэжэ хэлэлтэй. Энэ һайндэртэй дашарамдуулан, һуурин, тосхонуудай эмхи зургаануудай, ажалша коллективүүдэй дунда элдэб олон һонирхолтой хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэнэ.

Районой һуурин болон тосхонуудай, тэндэхи үйлсэнүүдэй, гэрнүүдэй газаадахи түхэл шарайнь хубилгагдана, болбосон түхэлтэй болгогдоно. Энэ талаар район дотор конкурс соносхогдоһон байгаа. Эрхим сэгнэлтэдэ хүртэһэн гэр, үйлсэ, һууринууд үнэтэ, бэлэгүүдээр шагнагдаха, тусхай шанда хүртэхэ юм. Ушар иимэһээ хүн бүхэнэй оролдожо байһаниинь гайхалгүй. Энэ алтан ойдоо зорюулжа, Турунтаево, Ильинкэ, Түрхэ һууринуудта яармагууд үнгэргэгдэжэ, зондо һайшаагдаа.

Районой һуурин, тосхонуудай соёлой байшангууд, библиотекэнүүд болон һургуулинуудта һонирхолтой уулзалганууд, үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэ. Мүн тиихэдэ выставкэнүүд, конкурснууд хэзээ хэзээнэйхиһээ олоор үнгэргэгдэнэ гээд тэмдэглэлтэй. Гадна район дотор түрүүшынхиеэ шүүбэриин лотерейн биледүүд тараагданхай.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудай дүнгүүд районой түбтэ болохо һайндэртэ согсологдожо, олондо соносхогдохо юм.

А. КОЗИН.

ТАБТААНАЙ НЮТАГ

Хужартын дабаанай ара тээ, хотогор наруули газарта хотон айлай жэрыһэн олон гэрнүүд холоһоо аржын харатдана. Эндэ Калининай нэрэмжэтэ колхоз гэхэ гү, үгыше һаа, арад зоной дунда үргэнөөр мэдээжэ болоһон Табтаанай нютаг оршодог юм. Модоор, ургаса таряагаар хүрээлэгдэһэн энэ нютаг үзэсхэлэн һайхан газарта һууриженхэй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Табтаанай нютагай хорёод оной түүхэ һонирхолтой юм. Сагаантанай олон сэрэг Табхайн Дутарай хүтэлбэри доро арад зониие нилээд хүлгүүлһэн, үймүүлһэн түүхэтэй. Энээн тухай нютагай зохёолшо хүбүүн Жамсо Тумунов «Нойрһоо һэриһэн тала» гэжэ суута роман соогоо мүнхэлһэн гэжэ мэдэнэбди.

Мүнөө тосхон һууринай тэгэн дунда Жамсо Тумуновай нэрэмжэтэ музей нээгдэжэ, мүнхэ дурасхаалдань хүшөө табигданхай.

Калининай нэрэмжэтэ колхоз Агын автономито округ соо нилээд хүгжэнги колхозуудай тоодо ороно. Энэ жэлдэ Табтаанай нютагайхид колхозойнгоо 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр үнгэргөө.

Б. ДАШАБАЛБАРОВ.

«ХЭЖЭНГЭ» ГАЗЕТЭ МҮНДЭЛБЭ

Һүүлэй үедэ элдэб олон нэрэтэй шэнэ газетэ, журналнууд олоор гарадаг болонхой. Республикын зарим районуудта бэеэ даанхай буряад хэлэн дээрэ гарадаг газетэнүүдэй бии болоһо байһандань урмашамаар. Энэ удаа буряад хэлэн дээрэ гарадаг «Хэжэнгэ» нэрэтэй газетэ мүндэлбэ гээд мэдээсэе.

Газетын түрүүшын номер байгша оной декабриин 1-дэ гаража, уншагшадтаа тараагдаһан байна. Тус газетые КПСС-эй Хэжэнгын райком, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком эмхидхэн байгуулба.

«Хэжэнгэ» газетэ буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудые болон үндэһэн хэлэеэ һэргээн хүгжөөхэдэ, ехэ үүргэ дүүргэхэ зорилготой. Гадна нютагай һүзэгтэйшүүлдэ зорюулагдаһан тусхай хабсаргалта һарын нэгэ удаа гаргажа байхаар түсэблэгдэнхэй. Мүн уран зохёолой тусхай хуудаһануудаа, нютагай һонинууд, ажалша зон тухай зураглалнууд, очеркнууд толилогдожо байхаар хараалагдана.

Шэнээр бии болоһон «Хэжэнгэ» газетэ долоон хоног соо нэгэ удаа дүрбэн хуудаһатайгаар гаража байха юм.

Һайн һайхан эрмэлзэлтэйгээр бии болгогдоһон «Хэжэнгэ» газетын саашанхи дэмбэрэлтэй харгыдань һайн һайханиие үреэе.

Ш. ГОМБОЕВ.

НЭРЫЕНЬ МҮНХЭЛЬЭН ОТРЯД

Нарһатын 1-дэхи дунда һургуулиин спортын зал соо 5-дахи «б» классай пионернүүдэй сбор боложо, Зугдэр Доржиевич Цыдыповэй нэрэмжэтэ шэнэ отрядай бии болгогдоһон тухай мэдээсэгдэбэ.

Классайнь хүтэлбэрилэгшэ Е. Ц. Жалсанова, ахалагша пионервожата О. М. Белобородова гэгшэд анхан энэ һургуулиин директор байһан З. Д. Цыдыпов тухай үхибүүдтэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө һэн. Тиихэдээ эрхим багша байхаһаа гадна багшанарай эрхим хүмүүжүүлэгшэ байһыень, үхибүүдтэ энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандадагыень, һургуулиин дэргэдэ малшадай үхибүүдэй байха дээдэ зэргын интернат эмхидхэһыень, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсажа олон тоото орден, медальнуудта хүртэһыень дурдажа, үхибүүдэй дунда һонирхол татаба.

Түрүүшынхиеэ аха классуудай бүлэдэ оролсоод байһан энэ класста 27 үхибүүн һурадаг юм. Һайндэртөө 5-дахи «б» классай һурагшадые уриһан хадань, харюудань тэдэнэрынь өөһэдынгөө сборто урихаар найдуулба.

Һүүлээрнь шэнэ отрядай гэшүүд дуу дуулаһан, һонирхолтой викторина үнгэргэһэн байна.

Иигэжэ шэнэ отряд мүндэлжэ, Яруунын эрхим багшанарай нэгэн, бүхы наһаараа шахуу энэ һургуулиин директор ябаһан З. Д. Цыдыповэй нэрэ мүнхэлбэ.

Д.-Н. ХАЛХАРОВ.

ШАНГЫНЬ—ҮНЕЭН

Зэдын районой Оёорой совхозой хүдэлмэришэд ажахынгаа 25 жэлэй ойн баярые һаяхан тэмдэглэбэ. Нютагайхид энэ үдэртэ үнинэй бэлдэһэн байгаа. Нютагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. Д. Раднаев түрүүтэй эмхидхэлэй комитет һайндэртэ бэлдэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хээ гэжэ онсолмоор.

Хорёод жэлдэ тус ажахыда директорээр хүдэлжэ ябаһан С. М. Филиппов һайндэрые нээбэ. Удаань дайнай болон ажалай ветеранууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, ажалай түрүүшүүл үгэ хэлэһэн байна. Удаань һайндэрэй программын ёһоор соёлой байшангай фойе соо выставкэ, конкурснууд үнгэргэгдэбэ һууринай үйлсэ бүхэнэй түлөөлэгшэд үйлсынгөө нэрэ хүндые хамгаалжа оробо. Тэдэнэр эрхим һайн эдеэтэй столнуудые бэлдэжэ мүрысэнэ. Уран гартайшуулынь өөһэдынгөө дархалһан, нэхэһэн, оёһон зүйлнүүдые гаргажа, зоной үзэмжэдэ табижа, бэлиг шадабаритаяа танилсуулаа юм.

Удаань уран һайханай конкурс эхилбэ. Дуу, хатарта дуратайшуул ехэ олон байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ конкурс һайндэрэй гол шэмэглэл боложо шадаа. Ород, буряад болон бэшэшье арадуудай хатар, дуунуудые, шог ёгто частушкануудые хүгшэн, залуугүй гүйсэдхөө юм. Андреевэй зохёоһон «Тоонто нютаг» гэһэн мэдээжэ дуу нютагай һургуулиин һурагша И. Сансуева өөрын онсо маягтайгаар дуулажа, олондо һайшаагдаа.

Үглөөдэрынь спортивна зүйлнүүдээр мүрысөөн үнгэргэгдэбэ.

Һайндэрэй мүрысөөнүүдтэ, конкурснуудта эгээл олон очко абаһан Барилгашадай үйлсынхид нэгэдэхи һуурида гараһан байна. Тиигэжэ шангай үнеэндэ хүртэбэ. Хоёрдохи һуури эзэлһэн Октябрьска үйлсын түлөөлэгшэд 2 хонин бэлэг абаха болоо һэн.

Энэ һайндэртэ зорюулагдаһан хэмжээ ябуулганууд нютагай зондо, хүршэ һууринуудһаа ерэһэн айлшадташье һайшаагдаба.

Б. ЦЫБИКОВ.

ЗОНОЙ АША ТУЬАДА

Районой Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй отделениин хүдэлмэрилэгшэд эмхи зургаануудаар ябажа, һонирхолтой уулзалгануудые үнгэргэнэ. Тэдэнэр жэл соо хэһэн хүдэлмэри тухайгаа тоосоно, ерээдүйдэ хэгдэхэ хүдэлмэриингөө түсэбүүдтэй ажалшадые танилсуулна. Манай орон дотор, мүн хилын саагууршье нигүүлэсхы сэдьхэлэй уряа доро боложо байһан хүдэлмэри тухай, абтажа байһан хэмжээ ябуулганууд тухай һонирхолтойгоор хөөрэнэ. Иимэ уулзалганууд Гусиноозёрскын ГРЭС-эй оёдолой үйлэдбэриин «Туяна» гэжэ нэгэдэлэй филиалай хүдэлмэрилэгшэдтэй үнгэргэгдөө.

Эдэ үдэрнүүдтэ иимэ уулзалганууд районой болон гоодой инвалидуудай ба гансаа бэе зоной интернадуудта болобо. Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй хүдэлмэрилэгшэд эндэ ерэхэдээ гансаа хөөрэлдөө үнгэргэнэгүй, харин наһатайшуул болон инвалидуудта бэлэг сэлэг барюулна. Уян сэдьхэлэй хани халуун уулзалганууд Гусиноозерскын, Новоселенгинскын, Сэлэн-Дүүмын инвалидууд болон наһатайшуулай байшангуудта үнгэргэгдэһэн байна.

С. ДАМДИНОВ.

ҺАЙНААР БЭЛДЭНЭ

Кабанскын районой сэрэгэй комиссариат залуушуулай сэрэгэй албанда бэлдэлгэ тухай асуудал хаража үзөө юм. Шаптагааниинь гэхэдэ, сэрэгэй комиссар боложо эльгээгдэһэн Е. М. Федоров районойнгоо һургуули, ажахынуудай байдал һайн мэдэхэгүй байгаа бшуу.

— Сэрэгэй уялгата албанда намарай һарануудта мордохын урда тээ һургуулинуудай, техническэ училищиин сэрэгэй эхин шатын бэлэдхэлэй һуралсалай кабинедүүдые шалгаһан байнабди. Кабанскын дунда һургуулиин, Сэлэнгинскын техническэ училищиин кабинедүүд эрхим сэгнэлтэдэ хүртөө һэн. Мүн Ойморой дунда һургуулиин сагаалса мэргэлхэ тиир, хүбүүд, басагадай һуралсал гараха талмай, буу хадагалха таһалга болон бусад һайн бэлэдхэлтэй гэжэ тодоруулагдаһан байгаа,— гэжэ нүхэр Федоров хөөрэнэ.

Н. ТАМАРИНА.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ДЕКАБРИИН 10-һаа 16 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Шантаж»—5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 12.30—«Дэлхэйе тойрон»— альманах. 13.30— Время. 14.10—«Он и она»— зүжэг. 17.45— Хүүгэдтэ дамжуулга. 18.45— Бидэ ба экономико. 19.30 — Время. 19.55— Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн. 20.25—«Шантаж» — уран һайханай фильм. 2-дохи сери. (Итали). 22.00— Время. 22.30— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35— «Оперодо дуратайшуулай» телеклуб. 23.50— Авторска телевидени. 01.05— Шэнэ һониной албан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15— «Леннаучфильм» киностудиин фильм. «Везение по-ленинградски». 9.35, 10.35— Литература. 9-дэхи класс. 10.05—Итальян хэлэн. 11.05— Экран дээрэ 01 албан. 11.35, 12.35— Хүгжэм. 7-дохи класс. 12.05— Манай саад. УЛААН-ҮДЭ. 18.0 журнал. 18.15— Проф шэнэдхэлгын замаа Байгал. 19.05— Ки 19.25— Соносхолнууд РСФСР-эй габьяата Ольга Аюроватай 20.30— Буряадай СС стелерадиогой арадай ментнүүдэй оркестр церт. МОСКВА. 21.0 лан нойрсогты, б 21.20— Самбо бар дэлхэйн чемпионат. М. Мусоргский. «Ноч сой горе».

ВТОРНИК, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Шантаж»— 5 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи, 3-дахи сери. 12.30— Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.30— Время. 14.10— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 14.15— Шатараар дэлхэйн чемпионадта. 14.30— Композитор А. Морозовтой уулзалга. 17.55— Мультфильм. 18.15—«Амар сайн, хүгжэм!» «Москва-Варшава» гэһэн теле-хүүргэ. 19.30—9-дэхи студи. 20.30— «Шантаж»—5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00— Время. 22.30— Ехэшүүлдэ мультфильм. 22.45 — Александр Вертинский: би гэртээ бусааб. 00.15— Дэлхэйн һониной дээжэһээ. 01.15 — «Инаг дуран тухай зохёоһон хүн мандаг лэ». 01.40—Шэнэ һониной албан. 01.55— Шатараар дэлхэйн чемпионадта.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Метро» — «Леннаучфильм» киностудиин фильм. 9.35, 10.35— Физикэ. 11-дэхи класс. 10.05, 11.05— Француз хэлэн. 11.35, 12.35— Географи. 7-дохи класс. 12.05 — Бастиин театр (Франци). 13.05— Александр Левшин дуулаха. 13.15— Полтавын уран зурагай музей. 13.40— Ритмическэ гимнастика. 14.10—«Дачные истории»— уран һайханай фильм. 5-дахи сери. «Доверие». 15.05— Самбо барилдаагаар дэлхэйн чемпионат. УЛААН-ҮДЭ. 18.00 — Киножурнал. 18.10— Байгал. 18.30 — Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министр А. Ф. Гусятинскитай хөөрэлдөөн. 19.05 — К 19.25— Соносхолнууд. Байгал (буряадаар). Байгалай үмэнэхи газ 20.30—«Алтан булаг» альманах. МОСКВА. «Амгалан нойрсогты шуул!» 21.25— Хоккей хэр ёһоной уулзалга «Реаль Канадиенс» (К «Химик» (Воскресенск — Үсөөн тоотой арад тэдэй фольклорно вүүдэй концерт. 2 дээсэлэй программа. СССР-эй Верховно сесси дээрэ.

СРЕДА, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Шантаж»—5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи, 4-дэхи сери. 12.15— Хоккейгээр нүхэр ёһоной уулзалга. «Монреаль Канадиенс» (Канада)—«Химик» (Воскресенск). 13.30— Время. 14.10— Футболоор УЕФА-гай кубок. «Монако» (Франци) — «Торпедо» (Москва). 17.30—Дуу, хатарай «Домас» ансамблиин концерт (Кени). 18.00— Хүүгэдтэ дамжуулга. 19.00—«Чили и мы»— баримтата фильм. 20.30— Россиин парламентын мэдээсэл. 20.40— «Шантаж»—5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00— Время. 22.30— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35— Италиин эстрадна дуушан Дзюккерын концерт. 00.05— Футболоор УЕФА-гай кубок. «Монако» (Франци) — «Торпедо» (Москва). 02.00 — Шэнэ һониной албан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Леннаучфильм» киностудиин фильмүүд. 9.35, 10.35— Информатикын ба тоолон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури. 10.05, 11.05— Немец хэлэн. 11.35, 12.35— Литература. 7-дохи класс. 12.05—«Час судьбы»— баримтата фильм. 13.05—Баримтата фильм. 13.15— Зүүн Сибириин Гүрэнэй соёлой институдай студентнүүдэй концерт. 13.50—Баримтата фильм. 14.10—«Дачные истории» — уран һайханай фильм. 6-дахи сери. «Самые жаркие дни». УЛААН-ҮДЭ. 18.05— нал. 18.15— Надежд ровнагай мастерской — Байгал. 19.05— К 19.25— Соносхолнууд Номой далай руу 20.00—«Талын галнууд лежурнал (буряадаар —Киноочерк. МОСКВА —«Амгалан нойрсогты шуул!» 21.15 — А ерэһэн бэшэгүүд. Франк. Ре-минор 22.40— Мэдээсэлэй пр 00.50— СССР-эй Верхо ведэй сесси дээрэ.

ЧЕТВЕРГ, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30 — «Шантаж» — 5 серитэй уран һайханай фильм 4-дэхи, 5-дахи сери. 12.25—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд 13.30—Время. 14.10—Шатараар дэлхэйн чемпионадта. 14.25—«Амар сайн, хүгжэм!» «Москва — Варшава» гэһэн теле-хүүргэ. 17.35 — Мультфильм. 17.45—Л. Бетховен. 3-дахи номерой симфони. 18.35—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.20— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 19.30—Время. 20.00— Ажалай курьер. 20.25—«Шантаж» — уран һайханай фильм. 5-дахи сери 22.00—Время. 22.30 — Баянистнууд — аккордеонистнуудай уласхоорондын I конкурс. 00.30—Шэнэ һониной албан. 00.45—Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Леннаучфильм» киностудиин фильмүүд. 9.35, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 10.05, 11.05 —Испан хэлэн. 11.35, 12.35 — Литература. 10-дахи класс. 12.05—«Бурда моден» дурадхана. 13.05—СССР-эй Гүрэнэй камерна оркестр наадаха. 13.15 Белоруссиин арадай дуунай хоор дуулаха. 13.40—Ритмическэ гимнастика. 14.10—«Дачные истории» — уран һайханай фильм. 7-дохи сери. «Выставка достижений». УЛААН-ҮДЭ. 17.25—«Буряад орон». 18.05— Шажанда шүтэлгын тухай. 18.45—Байгал. Киноочерк. 19.25—«Гэ —2000: шэнэ хандаси —График Баяр Тайсо —Соносхолнууд. 21.00— «Амгалан н багашуул!» 21.15—Ам ерэһэн бэшэгүүд. 22.05 кгорно «Русичи» анс концерт. 22.40—Инфо но мэдээсэл. 00.50— Верховно Соведэй сес рэ.

ПЯТНИЦА, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Шантаж» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 11.00—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 11.45—Мультфильм. 11.55 —Александр Вертинский: гэртээ бусааб. 13.30—Время. 14.10 — Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 14.15—Гнесинүүдэй нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин һурагшадай концерт. 17.20—Ахалагша классайхидта уран зохёолой дамжуулга. 18.35—Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносхол. 19.05— Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн. 20.05—Мультфильм. 20.35 Хүгжэмэй дамжуулга. 21.00— ВИД танилсуулна. 22.00—Время. 22.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35—МВД-һээ мэдээсэнэ. 22.50—«ВИД» танилсуулна.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Леннаучфильм» киностудиин фильмүүд. 9.45, 10.40—Литература. 5-дахи класс. 10.10, 11.15 — Англи хэлэн. 11.35, 12.35—Литература. 6-дахи класс. 12.00 — Остоженкодо болоһон уулзалга. УЛААН-ҮДЭ. 18.00— Улаан-Баатарай оперо болон баледэй театрай артистнуудай концерт. 9.05—Баримтата фильм. 19.30—Буряад хэлэнэй хэшээл. 20.05—Буряад һонинууд. МОСКВА. «Амгалан нойрсогты шуул!» 21.15—Бултанаа хэ спорт. 21.30—Хаба телестудиин дамжуулга —Өөрөө өөртөө туһал Алиев. 22.40—СССР-эй но Соведэй сесси дээрэ —«Это мы, господи!» һайханай фильм. К. Во вой «Убиты под Москвой» жаар.

СУББОТО, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Манай саад». 10.00— Мультфильм. 10.30—Партнер. 11.00—Уран зурааша С. Алибеков. 11.35—Ан амитадай аймагта. 12.35—Уридшалан таалта. 13.05 — Иллюзионно аттракцион. 13.25—Режиссер И. Селезневагай фильмүүд. «Анна Петровна». 1-дэхи, 2-дохи сери. 15.40—Кинопрограмма. «XX зуун жэл. Һанаа зоборитой сагай хроника». «Предавшие клятву» — уран һайханай-публицистическэ фильм. 17.00— И. А. Тургенев. «Му-му» Ленинградай академическэ Бага театрай фильм-зүжэг. 18.45— «Абу-Бакар. Немного о времени, немного о себе» — баримтата фильм. 19.05—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.50—«Матч состоится в любую погоду» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30—СССР-эй правительствада. 22.40—«О, джаз!» — хүгжэмтэ зүжэг. 23.45—Шэнэ һониной албан. 1.00—Мэргэжэлтэ манекенщицэнүүдэй конкурс.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—«После финиша» — баримтата фильм (Минск). 9.40—Танилсагты: Теймураз Мурванидзе. 10.00— Коллекцинүүдэй музей. 10.20 —Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносхол. 10.50—И. Бунин. Рассказууд. 11.15—«Гэр бүлэ» — телепрограмма. 12.15—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 12.20— Арадай дуунууд. 12.35— родеевэй фильмүүд. ное небо Испании». «Брууниада» — барим льм. 14.10 — «Харилс бося» — видеоканал. «Амгалан нойрсогты шуул!» 22.00—Время. СССР-эй Верховно сесси дээрэ. 23.00— Гүрэнэй камерна орке деха. 23.25—Авторска дени. Телескоп. 00.55— Янина» — уран һайханай (Беларусьфильм).

ВОСКРЕСЕНИ, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнһөө. 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30 — Аяншалагшадай клуб. 13.30 —Шатараар дэлхэйн чемпионадта. 13.45—Хүгжэмтэ киоск. 14.15—Элүүр энхэ байлга. 15.00 — «Миллион приключений. Остров Ржавого генерала» — үхибүүдтэ фильм. 16.05—Мультфильм. 16.25—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд тухай. 17.40—«Куда смотрит милиция?»—баримтата фильм. «Хүн ба хуули» гэһэн циклһээ. Хүүгэдэй харууһагүй байлгын ба гэмтэ ябадалай асуудалнууд тухай. 18.30 — Марафон-15. 19.55—Москвагай Гүрэнэй П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ консерваториин студентнүүдэй хоорой концерт. 20.15—Кинопанорама. Италиин кинематограф тухай. 22.00—Время. 22.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35 —«Маппед-шоу»—олон серитэй кукольна концерт. 21-дэхи, 22-дохи сери. 23.25—Хаана, хэзээ юун болооб?

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты» 9.20—«Памятники природы»— баримтата фильм. «Маанадые һанаата болгодог газар» гэһэн циклһээ. «Волгын адагай байгаали хамгаалха асуудалнууд тухай». 9.55— Аяншалагшадай клуб. 10.55— «Совет Росси» — видеоканал. 13.55—Мультфильм. 14.15— «Без вины виноватые» — баримтата фильм. 14.35—Уласхоорондын шэнжэлэл. 17.35— «Однажды чудесным зимним днем» — баримтата фильм. 17.55—«Известия» газетын шангай түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Чехо киин ба Канадын суглуу мал команданууд. 20.3 под боком» — баримта льм. 21.00—«Амгалан н ты, багашуул!» 21.15— шуулай 9-дэхи». Минск гаргагдаһан залуушуулай граммануудай ба теле нүүдэй фестиваль тухай —Время. 22.30—Уран лой уншалганууд. А. 22.45—«Известия» газет гай түлөө хоккейгээр рондын мүрысөөн. СССР Швециин суглуулагдамал манданууд. 2-дохи, 3-д та,

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнһөө. 11.00 — Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30—«Дэлхэйе тойрон»—альманах. 13.30—Элүүр энхэ байлга. 14.15—«Искупление»—уран һайханай-публицистическэ фильм. 2-дохи сери. 15.15—Мультфильм. 16.00— Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 17.00 —Эдир банкирнуудай мүрысөөн. 18.15—Бултанда хабаатай педагогико. 19.15—«Альфред Нобелиин XX зуун жэл». 20.15 —Россин парламент мэдээсэнэ. 20.30—«Шантаж»—5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. (Итали). 22.00—Время. 22.30—Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд. 22.45—П. И. Чайковский. 23.05—«Маппед-шоу»—олон серитэй кукольна концерт. 19-дэхи, 20-дохи сери. 23.55—Хаана хэзээ юун болооб. 00.55—Шатараар дэлхэйн чемпионадта.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Зарядкада зогсогты. 9.20—Мультфильм. 9.40—Баримтата фильм. 10.05 —«Н крутизне»—уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 2.15—А. Штейн. «Он и она—зүжэг. 14.15—РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ эшэ съезд дээрэ. 16.15— «Свет России»видеоканал. 18.5—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.40—Эстрадна шоу-програма. 20.45—«Амгалан нойрсогты, багашуул! 21.00—«Б. Дэеевэй фильмүүд. «Друг Горького—Андреева». 22.00— Время. 22.30—«Как прихватит не отпустит...—не отпустит...» уран һайханай фильм (Югослави). 23.40—Уран һайханай гимнастикаар уласхоорондын мүрысөөн.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Иоланта — в 12, Лик богини — в 19.
Бурятский театр драмы им. Х. Намсараева
Будамшу — в 19-30.
Русский драмтеатр
Сестрица Аленушка и братец Иванушка — в 12, Комиссары — в 19.
«Дружба»
Огонь, вода и медные трубы — в 19-30, Мария-Магдалина — в 11, 17-40, 19-10, Последний зов любви (2 серии)— в 12-30, 15-10, 20-40.
«Прогресс»
Красный зал — Фантомас против Скотланд-Ярда — в 9-40, 11-50, 14, 16-10, 18-20, 20-30. Зеленый зал — Рам и Лакхан (2 серии)— в 9-30, 12-20, Фантомас против Скотланд-Ярда — в 15-10, 18-20, Мистер Питкин в тылу врага — в 17-20 21-20.
«Октябрь»
Да здравствует Сервац! — 40, Голубая бездна — в 11- , 13, 15. аленькая Вера (2 серии)— в , 20.
Родина»
ащей Бессмертный — в 10, 6, Друг бедных (2 серии)— 11-20, 14, 18-10, 20-50.
Байкал»
заставы «Красные камни»— 15-30, Мария-Магдалина — в 18-30, 20-30.
«Восток»
Мультфильмы — в 12-30, Сети любви (2 серии)— в 14, 17, Любимый Раджа (2 серии)— в 20
«Аршан»
Обреченный на одиночество — в 18-30, 20-30.

ПРАВДА БУР
Мүнөөдэрэй но

Орон соо боложо
үйлэ хэрэгүүд тухай
хөөрэһэн тобшо мэд
дэй суглуулбари газ

Редактор Р. Б. ГАРМАЕ

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79 п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия 2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 501

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской ССР. Директор 2-40-45

Заказ № 283.